

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БӨГЕЛМӘ РАЙОНЫ  
«КЕЧЕ БӨГЕЛМӘ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ»  
МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ СОВЕТЫ**

**ІІІ ЧАКЫРЫЛЫШ**

**ҚЫРЫҚ ЖИДЕНЧЕ СЕССИЯСЕ**

**КАРАР № 4**

с. Кече Бөгелмә

«14» октябрь 2019 ел

**Татарстан Республикасы «Кече Бөгелмә авыл жирлеге»  
муниципаль берәмлегенең муниципаль милкендә  
булган мөлкәтне куллану, биләү, идарә итү  
тәртибе түрында»ғы Нигезләмәсе хакында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары түрында»ғы 2003 нчы елның 6 нчы октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру түрында»ғы 2001 нче елның 21 нче декабрендәге 178-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясе субъектлары дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган һәм кече һәм урта эшқуарлык субъектлары тарафыннан арендалана торган кучемсез мөлкәтне аерып алу үзенчәлекләре түрында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында»ғы 2008 нче елның 22 нче июлендәге 159-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт һәм муниципаль унитар предприятиеләр түрында»ғы 2002 нче елның 14 нче ноябрендәге 161-ФЗ номерлы Федераль закон, «Көндәшлекне яклау түрында»ғы 2006 нчы елның 26 нчы июлендәге 135-ФЗ номерлы Федераль закон, 2008 нче елның 8 нче ноябрендәге 195-ФЗ номерлы «Федераль законга үзгәрешләр кертү хакында»ғы, «Конкуренцияне яклау түрында»ғы Федераль закон, 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү түрында»ғы Федераль закон, 2006 нчы елның 3 нче ноябрендәге 174-ФЗ номерлы «Автоном учреждениеләр түрында»ғы Федераль закон, 2004 нче елның 28 нче июлендәге 45-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасында жирле үзидарә түрында»ғы Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районнының «Кече Бөгелмә авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенең Уставы нигезендә

**«Кече Бөгелмә авыл жирлеге» Советы  
Карап бирә:**

1. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районнының «Кече Бөгелмә авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенең муниципаль милеген биләү, алардан файдалану, идарә итү һәм алар белән эш итү тәртибе түрында»ғы нигезләмәне расларга (1 нче күшымта).
2. Бөгелмә муниципаль районаны “Кече Бөгелмә авыл жирлеге”

Советының 2012 нче елның 13 нче февралендәге XVI сессиясенең 1 нче номерлы каарын үз көчен югалткан дип санарага.

3. Әлеге каарарны маxсус мәгълүмат стендларында игълан итәргә hәм Бөгелмә муниципаль районаның «Интернет» чөлтәрендәге рәсми порталында урнаштырырга.

4. Әлеге каарын үтәлешен контролльдә тотуны үз өстемдә калдырам.

**Бөгелмә районы**

**«Кече Бөгелмә авыл жирлеге»**

**муниципаль берәмлеге башлыгы**

**Р.М. Юсупов**

Татарстан Республикасы  
Бөгелмә районы “Кече Бөгелмә  
авылы жирлеге” Советы кырык  
жиденче сессиясенең 2019 нчы  
елның 14 нче октябрендәге 3 нче  
номерлы карарына  
1 нче күшүмтә

## **ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БӨГЕЛМӘ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНЫң “КЕЧЕ БӨГЕЛМӘ АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ” МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕГЕ БЕЛӘН ИДАРӘ ИТҮ, ФАЙДАЛАНУ ҺӘМ ЭШ ИТҮ ТУРЫНДА”ГЫ НИГЕЗЛӘМӘ**

### **1 нче бүлек. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР**

1.1. Әлеге Нигезләмә Россия Федерациисенең Конституциясе, «Россия Федерациисендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында»гы 2003 нчы елның 6 нче октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында»гы 2001 нче елның 21 нче декабрендәге 178-ФЗ номерлы Федераль закон, «Россия Федерациисе субъектлары дәүләт милкендә яки муниципаль милектә булган һәм кече һәм урта эшкуарлык субъектлары тарафыннан арендалана торган күчемсез мөлкәтне аерып алу үзенчәлекләре турында һәм Россия Федерациисенең аерым закон актларына үзгәрешләр керту хакында»гы 2008 нче елның 22 нче июлендәге 159-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт һәм муниципаль унитар предприятиеләр турында» 2002 нче елның 14 нче ноябрендәге 161-ФЗ номерлы Федераль закон, "Көндәшлекне яклау турында"гы 2006 нчы елның 26 нче июлендәге 135-ФЗ номерлы Федераль закон, 2008 нче елның 8 нче ноябрендәге 195-ФЗ номерлы «Федераль законга үзгәрешләр керту хакында»гы, «Конкуренцияне яклау турында»гы Федераль закон, 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы «Россия Федерациисендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында»гы Федераль закон, 2006 нчы елның 3 нче ноябрендәге 174-ФЗ номерлы «Автоном учреждениеләр турында»гы Федераль закон, 2004 нче елның 28 нче июлендәге 45-ТРЗ номерлы «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» Татарстан Республикасы Законы, Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районнының «Кече Бөгелмә авыл жирлеге» муниципаль берәмлекенең Уставы нигезендә эшләнелде.

1.2. Әлеге Нигезләмә белән билгеләнә:

- муниципаль милек составы;
- муниципаль милек белән идарә итү, файдалану һәм эш итүнең төп максатлары һәм бурычлары;
- муниципаль милек белән идарә итү, файдалану һәм эш итү мәсьәләләре буенча жирле үзидарә башкарма органнарының төп функцияләре һәм вәкаләтләре;
- муниципаль милекне, шул исәптән хужалык алып бару хокукунда муниципаль унитар предприятиеләргә һәм муниципаль учреждениеләргә оператив идарә

хокуқында беркетелгән милек белән идарә итү, алардан файдалану һәм эш иту тәртибе;

- муниципаль милекне хосусыйлаштыру, аны арендага, субарендага һәм түләүсез файдалануга тапшыру тәртибе;

- Хужалык җәмгыятында үстәв капиталларында муниципаль берәмлек акцияләре (өлешләре) белән идарә итү тәртибе;

- муниципаль милекне исәптән төшерү тәртибе;

- муниципаль милекне исәпкә алу һәм аны куллануны контролльдә тоту тәртибе;

- жирлек бюджетына муниципаль милектән табыш китерү тәртибе.

1.3. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районның «Кече Бөгелмә авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге милке булып Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районның «Кече Бөгелмә авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге (алга таба - жирлек) милкендәге мәлкәт санала.

Муниципаль милектәге мәлкәт муниципаль унитар предприятиеләргә хужалык алыш бару хокуқында һәм муниципаль учреждениеләргә Россия Федерациясе граждан законнары һәм әлеге Нигезләмә нигезендә оператив идарә хокуқында беркетелә.

Жирлек бюджеты акчалары һәм муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә беркетелмәгән башка муниципаль милек жирлек казнасын тәшкил итә.

#### 1.4. Муниципаль милектә булырга мөмкин:

- муниципаль берәмлек чикләрендә электр, газ белән тәэммин итү өчен билгеләнгән мәлкәт;

- авыл чикләрендәге торак пунктлардан читтә хезмәт курсату өчен жирле әһәмияткә ия автомобиль юллары, шулай ук мондый автомобиль юлларына хезмәт курсату өчен билгеләнгән милек;

- муниципаль берәмлек территориясендә жирлекләр арасында халыкка транспорт хезмәте курсату өчен билгеләнгән пассажир транспорты һәм башка мәлкәт;

- муниципаль берәмлек территориясендә гадәттән тыш хәлләрне кисату һәм алардан килгән зыяннарны бетерү өчен билгеләнгән мәлкәт;

- муниципаль берәмлек территориясендә жәмәгать тәртибен саклауны оештыру өчен билгеләнгән мәлкәт;

- бушлай мәктәпкәчә, башлангыч гомуми, төп гомуми, урта (тулы) гомуми белем бирүне тәэммин итү, шулай ук ёстәмә белем бирү һәм каникул вакытында балаларның ялын оештыру өчен билгеләнгән милек;

- муниципаль берәмлек территориясендә ашыгыч медицина ярдәме (санитар-авиациядән тыш), амбулатор-поликлиника, стационар-поликлиника һәм хастаханә учреждениеләрендә беренчел медик-санитар ярдәм курсату, йөклелек чорында, бала табу вакытында һәм аннан соң хатын-кызларга медицина ярдәме курсату өчен билгеләнгән мәлкәт;

- көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү өчен билгеләнгән милек;

- архив фондлары, шул исәптән жир төзелеше һәм шәһәр төзелеше документлары кадастры, шулай ук курсателгән фондларны саклау өчен билгеләнгән милек;

- муниципаль берәмлек территориясендә Күмү урыннарын тоту һәм ритуаль хезмәтләр күрсәтуне оештыру өчен билгеләнгән жир кишәрлекләрен дә кертең каралган милек;
- жирлекара китапханәләр мәлкәте;
- Россия Федерациясе законнары нигезендә тарихи-мәдәни әһәмияткә ия булган мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре);
- физик культура һәм массакүләм спортны үстерү өчен билгеләнгән милек;
- муниципаль район составына керүче жирлекләрдәге мәдәният оешмаларының ялын һәм хезмәт күрсәтүләрен оештыру буенча хезмәт күрсәту өчен билгеләнгән милек;
- муниципаль хокукий актларны, башка рәсми мәгълүматларны рәсми тәстә халыкка житкерү өчен кирәк булган мәлкәт;
- федераль законнар нигезендә муниципаль берәмлек милкенә кертелгән жир кишәрлекләре;
- ике һәм андан да күбрәк жирлек территориясендә яки муниципаль берәмлекнең авылара территориясендә урнашкан су тутырылган карьеrlар, буалар;
- муниципаль берәмлек территориясендә дәвалуа-сәламәтләндөрү урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны төзү, үстерү һәм саклауны тәэмин итү өчен билгеләнгән милек;
- халыкны һәм муниципаль район территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән яклауны оештыру өчен билгеләнгән мәлкәт;
- су объектларында кешеләрнең куркынычсызлыгын тәэмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау өчен билгеләнгән милек;
- муниципаль берәмлек территориясендә кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерүгә ярдәм итү, шул исәптән кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына ярдәм инфраструктурасын формалаштыру һәм үстерү өчен билгеләнгән милек.

#### 1.5. Жирлек милкенде булырга мөмкин мәлкәт:

- федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очракларда жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен;
- жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының, муниципаль хезмәткәрләрнең, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләренең, жирлек башкарма комитетының норматив хокукий актлары нигезендә эшчәнлеген тәэмин итү өчен.

## **2 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕК БЕЛӘН ИДАРӘ ИТҮ, БИЛӘҮ ҺӘМ ЭШ ИТҮ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ**

2.1. Муниципаль милектәге объектлар белән идарә итү һәм алар белән эш итүнен максатлары:

- жирле үзидарә органнарының матди-финанс нигезен ныгыту;
  - муниципаль милектәге, жирлекнең социаль-икътисади үсеше өчен файдаланыла торган күчемсез милекнең торышын арттыру һәм яхшырту;
  - жирлек бюджеты керемнәрен арттыру;
  - гражданлык-хокукий килешүләр буенча район йөкләмәләрен тәэмин итү.
- 2.2. Максатка ирешү өчен түбәндәгә бурычлар билгеләнә:

- файдаланылмый торган милек объектларын гражданнар әйләнешенә керту, алардан файдалануның нәтижәлелеген арттыру хисабына жирлек бюджетына салым булмаган керемнәрнең артуы;
- муниципаль милекне саклау һәм арттыру, жирлек бюджетына керем кертә торган итеп идарә итү, шулай ук халыкның ижтимагый ихтыяжларын тәэммин итү очен кирәк булган милекне жәлеп итүне тәэммин итү;
- жирлек милке структурасын оптимальләштерү;
- хужалык жәмғиятъләрендә унитар предприятиеләрнең һәм муниципаль учреждениеләрнең мөлкәт комплексларыннан, муниципаль өлешләрдән (акция пакетларыннан) табыш алу;
- предприятие һәм учреждениеләргә милекне беркетү шартларын, ышанычлы идарәгә, арендага, сату-алу шартнамәләрен, хосусыйлаштыру планнарын үтәүне контролльдә тоту;
- милек белән идарә итүнен норматив-хокукий базасын камилләштерү, милек белән нәтижәле идарә итүне, базар инфраструктурасын һәм икътисадның дәүләтнеке булмаган секторын үстерүне тәэммин итүче оештыру һәм финанс шартларын формалаштыру;
- жирлек милкен тәшкил итүче милекне һәм аның хәрәкәтен объектлы исәпкә алу;
- Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары, Муниципаль хокукий актлар нигезендәге башка бурыйчлар.

### **3 бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКНЕ ФОРМАЛАШТЫРУ**

3.1. Жирлекнең муниципаль милке нигезле чыганаклар, законнар, башка норматив хокукий актлар, шул исәптән жирле үзидарә органнары, шулай ук федераль һәм республика милкендәге һәм жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү очен кирәклө объектларны жирлек милкенә тапшыру хисабына төзелә.

3.2. Социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш объектларын, әлеге объектларга хезмәт күрсәтүче ремонт-төзелеш бүлекчәләрен муниципаль милеккә тапшыру жирлек Башкарма комитетының һәм тапшырыла торган объектлар милекчеләренең уртак карары нигезендә башкарыла.

3.3. Жирлек һәм аның халкы мәнфәгатьләрендә файдалану очен яңа житештерелгән яисә яңа төзелгән мөлкәткә милек хокукуы гамәлдәге законнар һәм башка хокукий актлар нигезендә жирлек тарафыннан сатып алына.

3.4. Муниципаль мөлкәтне файдалану нәтижәсендә алынган жиләк-жимешләргә, продукциягә, керемгә милек хокукуы жирлектә гамәлдәге законнарда, башка хокукий актларда яисә тиешле килешүдә (хокук билгеләүче документ) каралган нигезендә сатып алынырга мөмкин.

3.5. Гражданнар һәм юридик затлар милкендәге мөлкәтнең муниципаль милкенә әйләндерү, милекчегә әлеге мөлкәтнең хакын һәм башка зыяннарны законнарда билгеләнгән тәртиптә каплап, закон нигезендә башкарыла.

3.6. Муниципаль милеккә милек хокукуын жирлек Башкарма комитеты карары буенча муниципаль милекне башка затларга күчергәндә, муниципаль милеккә милек хокукуыннан баш тартканда, үлү очрагында яки юкка чыгарылганда һәм муниципаль милеккә милек хокукуын югалтканда, законда каралган башка очракларда туктатыла.

3.7. Муниципаль мөлкәтне мәжбүри тартып алу, законда каралган очраклардан тыш, рөхсәт ителми:

- йөкләмәләр буенча муниципаль милеккә түләттерү мөрәҗәгате;
- закон нигезендә муниципаль берәмлеккә карый алмый торган мөлкәтне читләштерү;
- ул урнашкан жир кишәрлеген законлы нигезләрдә тартып алу белән бәйле рәвештә күчмәсез муниципаль милекне читләштерү;
- законда каралган башка очракларда.

3.8. Жирле үзидарә органы йөкләмәләре буенча түләтү таләп итү юлы белән муниципаль мөлкәтне тартып алу, әгәр дә мөрәҗәгать итүнен тәртипләре законда яисә килешүдә каралмаган булса, суд карапы нигезендә башкарыла.

3.9. Түләтү таләп ителә торган муниципаль милек хокукуы әлеге милек күчүче заттан алынган муниципаль милеккә милек хокукуы барлыкка килгәннән соң туктатыла

#### **4 иче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕК МИЛЕКЧЕСЕНЕҢ ХОКУКЫЙ ВӘКАЛӘТЛӘРЕН ТОРМЫШКА АШЫРУ**

4.1. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районның "Кече Бөгелмә авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге үз милке хужасы булып тора, үз мөлкәтे белән идарә итү, файдалану һәм эш итү хокукуын гамәлгә ашыра.

4.2. Муниципаль милек белән идарә итү һәм идарә итү тәртибен, предприятие һәм учреждениеләрне төзү, үзгәртеп кору һәм бетерү турында каарлар кабул итү тәртибен билгеләү, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифларны билгеләү жирлек Башкарма комитетының аерым компетенциясендә тора.

4.3. Милек муниципаль милеккә кабул ителә һәм, гамәлдәге законнарда башкача билгеләнмәгән булса, жирлек Башкарма комитеты карапы нигезендә читләштерелә.

4.4. Жирлек Башкарма комитеты компетенциясенә керә:

- муниципаль милек формалаштыруны тәэмин итү, жирле үзидарәнең мөлкәт мөнәсәбәтләре өлкәсендә башкарма органнары эшчәнлегенә контрольне гамәлгә ашыру;
- жир кишәрлекләреннән тыш мөлкәтне муниципаль милеккә алу турында карап кабул итү;
- муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр булдыру, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгеләү, аларның уставларын раслау, муниципаль учреждениеләрне финанслауны тәэмин итү, муниципаль учреждениеләрне һәм предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итү, аларның житәкчеләрен контракт нигезендә билгеләү һәм биләгән вазифаларыннан азат итү;
- законнарда, жирлек Уставында каралган башка вәкаләтләрне үтәү;
- муниципаль милек объектларын исәпкә алуны гамәлгә ашыру һәм муниципаль мөлкәт һәм муниципаль жир реестрын алыш бару;
- жир кишәрлекләреннән тыш муниципаль милекне хосусыйлаштыруны тормышка ашыру;
- муниципаль милекне хужалык алыш баруга һәм оператив идарәгә беркетү;

- муниципаль мөлкәтне һәм мөлкәт хокукларын арендага, файдалануга, залогка, ышанычлы идарәгә һәм башка файдалану рәвешләренә тапшыру, шулай ук муниципаль унитар предприятиеләр һәм муниципаль учреждениеләр арасында жир кишәрлекләреннән тыш муниципаль мөлкәтне яңадан бүлү турындагы мәсьәләләрне хәл итү;

- жир кишәрлекләреннән тыш муниципаль милекне Татарстан Республикасы, башка муниципаль берәмлекләр милкенә һәм федераль милеккә тапшыруны оештыру;

- житештерү һәм социаль билгеләнештәге объектларны муниципаль милеккә кабул итү, жирлекнең норматив хокукий актларында каралган тәртиптә башка объектларны муниципаль милеккә алу;

- сәнәгать жирләрен һәм башка махсус билгеләнештәге жирләрне авыл хужалыгы жирләренә күчерү турында карап проектларын әзерләү;

- муниципаль ихтияжлар өчен жир кишәрлекләрен алу, шул исәптән сатып алу юлы белән;

- законнарда, жирлек Уставында каралган башка вәкаләтләрне үтәү;

- хужалык алыш бару хокукинда муниципаль предприятиеләргә беркетелгән күчемле һәм күчемсез мөлкәтне гамәлгә куючы һәм милекче функцияләрен гамәлгә ашыру, муниципаль мөлкәтнең тиешле дәрәҗәдә кулланылуын һәм сакланышын тикшереп тору функцияләрен дә кертеп;

- муниципаль учреждениеләргә беркетелгән күчемле һәм күчемсез мөлкәт белән оператив идарә хокукинда, беркетелгән муниципаль милекне тиешенчә файдалануны һәм саклауны контролльдә тоту функциясен дә кертеп, милекче функцияләрен гамәлгә ашыру.

## **5 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКТӘГЕ ЖИР**

5.1. Гамәлдәге законнар нигезендә, жирлек чикләрендә урнашкан, башка субъектлар милке булмаган жирләр һәм табигый ресурслар муниципаль милеккә керә.

5.2. Татарстан Республикасы Бөгелмә муниципаль районнының "Кече Бөгелмә авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге жирләрен биләү, алардан файдалану тәртибен билгеләү муниципаль район Башкарма комитеты карамагында тора.

5.3. Жирлектә (юллар, яр буйлары, парклар, урман парклары, бакчалар, сулыклар, пляжлар) гомуми кулланылыштагы жирләр, табигать һәйкәлләре, сәламәтләндөрү һәм тарихи-мәдәни билгеләнештәге жирләр, жир асты байлыкларын файдалану һәм саклау өчен бирелгән жирләр, законлы нигезләрдә вакытлыча файдаланылышта булган жир участоклары читләштерелергә тиеш түгел.

5.4. Жирлек чикләрендә урнашкан үзләштерелгән жир кишәрлеке муниципаль ихтияжлар өчен сатып алу юлы белән хужасыннан алышырга мөмкин.

5.5. Муниципаль ихтияжлар өчен жир кишәрлекенең бер өлешен милекче ризалыгы белән генә сатып алу рөхсәт ителә.

5.6. Муниципаль ихтияжлар өчен тартып алышырга тиешле жир кишәрлеке хужасы, килешүгә ирешкәнче яки суд тарафыннан участокны сатып алу турында карап кабул ителгәнче, аны үз теләге белән куллана, файдалана һәм эш йөртә ала.

5.7. Милекче белән килешу буенча ача муниципаль ихтияжлар өчен алыша торган кишәрлек урынына, муниципаль жир фонды составыннан башка жир

участогы, алына торган кишәрлекнең сатып алу бәясен исәпкә алып, бирелергә мөмкин.

5.8. Жирлек чикләрендә урнашкан жир кишәрлеге милекчедән авыл хужалығы житештерүе яисә төзелеш өчен билгеләнгән, тиешле максатларда өч ел дәвамында файдаланылмаган очракларда, һәм андан да озак срокка законда билгеләнмәгән булса, тартып алышырга мөмкин. Бу чорда участокны үзләштерү өчен кирәк булган вакыт, шулай ук участокны тиешле максатларда файдаланырга мөмкин булмаган вакыт саналмый.

## **6 ичүү бүлек. МУНИЦИПАЛЬ УНИТАР ПРЕДПРИЯТИЯЛЭР**

6.1. Муниципаль унитар предприятие – мөстәкыйль хужалық итүче субъект, аның мөлкәте муниципаль милекнеке, предприятиегә хужалық алып бару хокукуында һәм Гражданнар кодексы һәм әлеге Нигезләмә нигезендә билгеләнгән чикләрдә, билгеләнгән тәртиптә файдалануга беркетелә.

6.2. Муниципаль унитар предприятие:

- продукция (товарлар) житештерү, жирлек ихтыяжларын канэгатьләндерү һәм табыш алу максатларында хезмәт күрсәту;

- хосусыйлаштыруга тыелган милекне, шул исәптән жирлекнең техноген, экологик яки башка куркынычсызлыгы, транспортның эшләвен тәэммин итү, стратегик мәнфәгатьләрне тормышка ашыру өчен кирәк булган мөлкәтне файдалану;

- табышлылыкны чикләү юлы белән минималь бәяләр буенча социаль бурычларны хәл итү;

- эшчәнлекнен дотацияләнә торган аерым төрләрен гамәлгә ашыру, зыянга эшли торган производстволарны алып бару;

- жирлек инфраструктурасы, шулай ук төп қуллану товарлары, ресурслар һәм хезмәт күрсәту базарының тотрыклы эшләвен тәэммин итү;

- Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән башка максатларда төзелә.

6.3. Решение о создании, ликвидации или реорганизации муниципального унитарного предприятия принимается исполнкомом поселения.

6.4. Муниципаль унитар оешмалар белән идарә итү:

- муниципаль унитар предприятиеләрнең структурасын һәм санын оптимальләштерү;

- предприятиеләр үсешенең фараз күрсәткечләрен ел саен төзу;

- статистик исәпкә алу мәгълүматлары нигезендә, устав һәм финанс-хужалык эшчәнлеге нәтиҗәләренә мониторинг;

- предприятиеләргә хужалық алып бару өчен бирелгән мөлкәтнең сакланышын һәм максатчан қулланылышины контролльдә тоту;

- предприятие житәкчеләре эшчәнлегенә бәя;

- предприятие житәкчесенең баланс комиссиясендә еллык отчеты;

- оештыру документларына, житәкче белән контрактка үзгәрешләр кертү, предприятиене эчке һәм тышкы реструктуризацияләү, үзгәртеп кору, предприятие житәкчесен алмаштыру турында каарлар кабул итү.

6.5. Район башкарма комитеты муниципаль предприятиеләр төзи, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, уставларын раслый, муниципаль предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, аларның житәкчеләрен контракт нигезендә билгели һәм эштән азат итә. Район

башкарма комитеты хужалық алып бару хокуқында предприятиегэ беркетелгэн күчемле һәм күчесез милекне, беркетелгэн муниципаль милекне тиешенчә файдалануны һәм саклауны контролъдә тоту функцияләрен дә керте, гамәлгә куючы һәм милекче функцияләрен башкара.

6.6. Муниципаль унитар предприятиегэ хужалық алып бару хокуқындағы мөлкәтне беркетү килешүдә предприятие эшчәнлеге һәм милекне кабул итү-тапшыру актында чагыла.

Килешү һәм кабул итү-тапшыру акты З нөхәдә төзелә, Башкарма комитет тарафыннан раслана һәм хужалық алып баруга тапшырыла торган мөлкәтнең тулы тасвиrlамасы да булырга тиеш.

Унитар предприятие үз йөкләмәләре буенча барлық мөлкәте белән җавап бирә.

Унитар предприятие милекченең йөкләмәләре буенча җавап бирми.

6.7. Муниципаль милекне хужалық алып бару хокуқында предприятиегэ фактта тапшырганнан соң, предприятиегэ беркетелгэн мөлкәтне исәпкә алу, инвентаризацияләү һәм саклау буенча бурычлар күчә.

6.8. Район ел саен муниципаль предприятиеләрнең хужалық карамагында булган мөлкәтеннән файдаланган өчен район бюджетына акча күчерүләрнең күләмен аларның эшчәнлек төренә карап билгеләргэ хокуклы.

6.9. Хужалық эшчәнлеге нәтижәләрен бәяләу максатларында предприятие квартал саен бухгалтерлық хисабын район Башкарма комитетына яки вәкаләтле затка тапшыра.

6.10. Предприятиенең финанс-хужалық эшчәнлеге нәтижәләре район Башкарма комитетының баланс комиссияләрендә карала.

6.11. Мөлкәттән нәтижәсез файдалану яки аны устав белән билгеләнгән эшчәнлек төрләре һәм максатлары нигезендә файдаланмаган очракта, район Башкарма комитеты яки вәкаләтле зат предприятие житәкчесенә дисциплинар йогынты ясау чараларын куллану, предприятиене үзгәртеп кору, бетерү, предприятие уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертүне хәл итәргә хокуклы.

6.12. Муниципаль предприятие житәкчесе вазыйфасына билгеләп кую район Башкарма комитеты житәкчесе боерыгы белән башкарыла.

6.13. Предприятиенең финанс-хужалық эшчәнлеген тикшерү районның контроль-хисап палатасы тарафыннан башкарыла.

6.14. Юридик затның милек комплексы буларак предприятие муниципаль милек реестрында кертелергэ һәм исәпкә алышырга тиешле объект булып тора.

## **7 ичә бүлек. МУНИЦИПАЛЬ УЧРЕЖДЕНИЯЛӘР**

7.1. Муниципаль оешма – гражданнарың сәламәтлеген саклау, физик культураны һәм спортны үстерү һәм коммерциясез характердагы башка функцияләрне башкару максатыннан, идарә, социаль-мәдәни, белем бирү һәм фәнни максатларда муниципаль милек нигезендә төзелгэн һәм җирлек бюджетыннан тулысынча яки өлешчә финансдан торган коммерцияле булмаган оешма.

7.2. Ҙирлек башкарма комитеты муниципаль учреждениеләр булдыра, аларның эшчәнлек максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, уставларын раслый, муниципаль учреждениеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, житәкчеләрен контракт нигезендә билгели һәм эштән азат итә.

Жирлекнең башкарма комитеты төзелә торган муниципаль учреждениене гамәлгә куючы булып тора, учреждениегә беркетелгән күчемле һәм күчемсез милекне оператив идарә итү хокукуында, беркетелгән муниципаль милекнең тиешенчә кулланылуын һәм сакланышын контролльдә тоту функциясен дә кертеп, милекче функцияләрен башкара.

7.3. Учреждение милке жирлек милкендә һәм учреждениенең оператив идарә хокукуында.

7.4. Учреждение оператив идарә хокукуында беркетелгән милек белән учреждениенең оештыру документларында, милекче биренәрендә һәм мәлкәт билгеләүдә билгеләнгән эшчәнлек максатларына туры китереп файдалана һәм аның белән эш итә.

7.5. Учреждение йөкләмәләренә үз карамагында булган акча белән җавап бирә. Акча житмәгән очракта, кредиторларның таләпләре муниципаль казна хисабына суд карарлары нигезендә канәгатьләндерелә.

7.6. Муниципаль учреждениеләргә оператив идарә хокукуында беркетелү учреждениенең оештыру документларында һәм мәлкәтне кабул итү-тапшыру актында чагыла.

7.7. Муниципаль милекне фактта тапшыру мизгеленнән учреждениегә оператив идарә хокукуында аңа беркетелгән мәлкәтне исәпкә алу, инвентаризацияләү һәм саклау буенча бурычлар күчә. исәпкә алу буенча, инвентаризация һәм саклау беркетелгән аның мәлкәтен.

7.8. Учреждение үзенә беркетелгән мәлкәтне саклау һәм максатчан файдалану очен җаваплы. Учреждениенең бу өлештә эшчәнлеген вәкаләтле зат контролльдә тота.

Мәлкәтне гамәлгә кую документларында билгеләнгән эшчәнлек төрләре һәм максатлары нигезендә файдаланмаган очракта, жирлек башкарма комитеты учреждение житәкчесенә карата дисциплинар йогынты чараларын куллану, учреждениене үзгәртеп кору, ябу, аның Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү мәсьәләсен хәл итәргә хокуклы.

Файдаланылмый торган, билгеләнеше буенча файдаланылмый торган, муниципаль учреждениегә оператив идарә хокукуында беркетелгән йә баланста чагылдырылмаган мәлкәтне вәкаләтле зат законда һәм муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә алырга хокуклы.

7.9. Муниципаль учреждение житәкчесе вазифасына билгеләнү авыл жирлеге Башкарма комитеты житәкчесе боерыгы белән башкарыла.

7.10. Учреждениенең финанс-хужаłyк эшчәнлеген тикшерү районның Контроль-хисап палатасы тарафыннан башкарыла.

## **8 иче булек. КЕЧЕ ҺӘМ УРТА ЭШКУАРЛЫК СУБЪЕКТЛАРЫ АРЕНДАЛЫЙ ТОРГАН МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКНЕ ЧИТЛӘШТЕРУ**

8.1. Жирлек кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына, шулай ук кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына ярдәм инфраструктурасын төзүче оешмаларга (2007 ичәненең 24 ичә июлендәгә 209-ФЗ номерлы (2018 ичәненең 27 ичә декабрендәгә редакциясендә) "Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында" гы Федераль законның 15 ичә статьясында күрсәтелгән дәүләт учреждениеләре формасында эшчәнлек алып баручы фәнни, фәнни-техник, инновацион эшчәнлеккә ярдәм итү буенча дәүләт фондларыннан тыш) муниципаль

мөлкөт, шул исәптән, жир кишәрлекләре (шәхси ярдәмче хужалык, яшелчәчелек, бакчачылык, шәхси торак төзелеше алыш бару өчен билгеләнгән жир кишәрлекләреннән тыш), биналар, төзелмәләр, корылмалар, торак булмаган биналар, жайланмалар, машиналар белән идарә итү яки куллану мөмкинлеген, Россия Федерациясе дәүләт программалары (ярдәмче программалары), Россия Федерациясе субъектларының дәүләт программалары (ярдәмче программалары), муниципаль программалар (ярдәмче программалар) нигезендә, түләүсез нигездә яки ташламалы шартларда бирелә. Элеге мөлкөт максатчан кулланылышта булырга тиеш.

8.2. Мөлкәти ярдәм күрсәткән жирле үзидарә органнары, кече һәм урта эшкуарлык субъектларны яки кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм инфраструктурасын төзүче оешмаларны, муниципаль милекне законнарда билгеләнгән тыюларны бозып яки максатчан файдаланмаганды, ия булу яки файдалану хокукларын туктату турындагы таләп белән судка мөрәжәгать итәргә хокуклы.

8.3. Башкарма комитет тарафыннан кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өлкәсендә координация яки киңәшмә органнары төзелгән очракта, арендаланган мөлкәтне муниципаль милекне хосусыйлаштыруны планлаштыру турындагы норматив хокукий актларга керту турындагы карап әлеге киңәшмә һәм координация органнарына хәбәр жибәргәннән соң утыз көннән дә соңга калмыйча кабул итепергә мөмкин.

Муниципаль унитар предприятие үзенең һәм арендалана торган күчемсез мөлкәтен «Россия Федерациясе субъектларының дәүләт милкендәге яки муниципаль милектәге кече һәм урта эшкуарлык субъектлары арендалый торган күчемсез милекне читләштерү үзенчәлекләре турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр керту турында»гы 2008 нче елның 22 июлендәге 159-ФЗ номерлы Федераль законның 3 нче статьясында каралган таләпләргә жавап бирә торган түләүсез читләштерүне гамәлгә ашырырга һәм мөлкөт сатып алуға арендаторның өстенлекле хокуқын тормышка ашыруга хокуклы.

Арендага бирелә торган милек хужасылының карапы, бу милек хужалык алыш бару яки оператив идарә хокуқындагы унитар предприятиенеке, унитар предприятие тарафыннан мондый мөлкәтне читләштерүгә юнәлдерелгән килешүне гамәлгә ашыру ризалыгы турындагы карапы күрсәтелгән милекче тарафыннан кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өлкәсендәге координация һәм киңәшмә органнарына, милекнең арендаторына яки арендаторларга хәбәр жибәргәннән соң утыз көннән дә соңга калмыйча кабул ителә.

8.4. Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары, «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» Федераль законның 14 нче статьясындагы 3 нче өлешендә күрсәтелгән кече һәм урта эшкуарлык субъектларыннан тыш, арендалана торган мөлкәтне муниципаль милектән читләштергәндә, мондый мөлкәтне сатып алу өчен 1998 нче елның 29 нчы июлендәге 135-ФЗ номерлы «Россия Федерациясендә бәяләү эшчәнлеге турында»гы Федераль закон нигезендә билгеләнгән, базар бәясенә тигез һәм бәйсез бәяләүче тарафыннан билгеләнгән бәядән алыша хокуктан файдаланалар. Шул ук вакытта мондый өстенлекле хокук гамәлгә ашырылырга мөмкин булган очраклар:

1) арендалана торган мөлкөт "Россия Федерациясе субъектлары дәүләт милкендәге яки муниципаль милектәге һәм кече һәм урта эшкуарлык субъектлары

тарафыннан арендалана торган күчемсез мөлкәтне аерип алу үзенчәлекләре турында һәм Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр керту хакында" гы Федераль закон үз көченә кергән көнгә кадәр ике һәм андан да күбрәк ел вакытлыча файдалануда һәм аларның вакытлыча кулланылышында тора;

2) югарыда күрсәтелгән Федераль законның 4 нче статьясының 4 нче өлеше нигезендә, арендалана торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсе төзелгән көнгә, күрсәтелгән Федераль законның 9 нчы статьясының 2 нче өлешендә каралган очракта - кече һәм урта эшкуарлык субъекты тарафыннан гариза бирелгән көнгә - неустойкалар (штрафлар, пенялар) өчен аренда түләве буенча бурычы булмаса;

3) арендалана торган биналар мәйданы Россия Федерациясе субъектлары законнары белән Россия Федерациясе субъекты милкендәге яисә муниципаль милектәге күчемсез мөлкәткә карата арендалана торган мөлкәт мәйданының ин чик күрсәткечләреннән артмый;

4) арендага бирелә торган мөлкәт «Россия Федерацияндә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» Федераль законның 18 нче статьясындагы 4 нче өлеше нигезендә расланган кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ия булу һәм (яки) файдалануга тапшыру өчен билгеләнгән дәүләт милке яисә муниципаль мөлкәт исемлегенә кертелмәгән.

8.5. Башкарма комитет (алга таба - вәкаләтле орган) муниципаль милектәге мөлкәтне хосусыйлаштыру функцияләрен тормышка ашыру өчен норматив хокукий актлар нигезендә муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турындагы каарларда арендаторларның әлеге Нигезләмәнең 8.4 п. нигезендә арендалана торган мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокуқын күздә tota.

8.6. Арендалана торган мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турында каар кабул ителгән датадан алыш ун көн эчендә вәкаләтле орган арендаторларга - кече һәм урта эшкуарлык субъектларына, күрсәтелгән каарның күчermәләрен, муниципаль мөлкәтне сату-алу килешүләрен төзү турындагы тәкъдимнәрне (алга таба - тәкъдим) һәм арендалана торган мөлкәтне сату-алу шартнамәләре проектларын, шулай ук мөлкәт, неустойка (штрафлар, пенялар) өчен аренда түләве буенча бурыч булган очракта, аның күләмен күрсәтү турындагы таләпләрне жибәрә.

8.7. Түбәндәге Федераль законның 3 нче статьясында билгеләнгән таләпләргә жавап бирә торган хужалык алыш бару яисә оператив идарә иту хокуқынданың күчемсез мөлкәтне һәм арендага бирелә торган зат тарафыннан кире кайтаруга юнәлдерелгән алыш-биреш башкару турында каар кабул иткән муниципаль унитар предприятие шулай ук милекченең әлеге мөлкәтне читләштерүгә ризалыгын алган, әлеге затка арендага бирелә торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсен төзү турындагы тәкъдимне, «Россия Федерацияндә бәяләү эшчәнлеге турында» Федераль закон нигезендә билгеләнгән базар хакын исәпкә алыш, әлеге мөлкәтнең бәясен исәпкә алыш, арендага бирелә торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсе проектын һәм, мөлкәт өчен аренда түләве бурычының, неустойкаларның (штраф, пенялар) күләмен күрсәтеп түләү таләпләрен жибәрә.

8.8. Арендалана торган мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокуктан файдалануга кече яисә урта эшкуарлык субъекты ризалык биргән очракта арендалана торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсе күрсәтелгән субъект тарафыннан аны төзү турында тәкъдим һәм (яисә) арендалана торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсе проекты алышынан алыш утыз көн эчендә төзелергә тиеш.

8.9. Арендалана торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсен төзегендә кече һәм урта эшкуарлык субъектының аның «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» гы Федераль законның 4 нче статьясында билгеләнгән кече һәм урта эшкуарлык субъектлары категорияләренә керту шартларына туры килүе турында гаризасы һәм килешуләрдә билгеләнгән туләү сроклары нигезендә аренда түләве кертуне раслый торган документлар булуы зарур, бурычны каплау турында таләптә курсәтелгән мөлкәт өчен аренда түләве буенча бурычларны каплау турында документлар (әлеге таләп кече һәм урта эшкуарлык субъектына жибәрелгән очракта).

8.10. Вакыт узганчы теләсә кайсы көнне кече һәм урта эшкуарлык субъектларыarendалана торган мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокуктан файдаланудан баш тарту турында язма рәвештә гариза бирергә хокуклы.

8.11. Арендалана торган мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокукны кече һәм урта эшкуарлык субъектлары тарафыннан сатып алу рөхсәт ителми.

8.12. Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары арендалана торган мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокукны гамәлгә ашырудан башә тартуына, шулай ук арендалана торган мөлкәтне читләштерү һәм (яисә) арендалана торган мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокукны гамәлгә ашыру өчен кирәkle каарлар кабул итмәвенә һәм кирәkle юридик әһәмиятле гамәлләр кылуда вәкаләтле органның гамъсезлегенә, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә, шикаять белдерә ала.

8.13. Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары арендалана торган мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокукны түбәндәгө очракларда югалталар:

1) кече яисә урта эшкуарлык субъекты арендага бирелә торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсен төзүдән баш тарткан вакыттан;

2) кече яисә урта эшкуарлык субъекты тарафыннан арендага алына торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсе һәм (яисә) проектын алган көннән соң утыз көн узгач, әгәр бу шартнамә кече яисә урта эшкуарлык субъекты курсәтелгән срокта имзalanмаган булса;

3) арендага алына торган мөлкәтне сату-алу шартнамәсе өзелгәннән соң, аның кече яисә урта эшкуарлык субъекты тарафыннан шартлары шактый бозылганга күрә.

8.14. Арендалана торган мөлкәтне сатып алуға өстенлекле хокукны югалткан вакыттан алыш утыз көн эчендә вәкаләтле орган хосусыйлаштыру турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә түбәндәге каарларның берсен кабул итә:

1) «Дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру турында» гы Федераль законда билгеләнгән дәүләт яисә муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру ысулларыннан файдалану өлешендә арендалана торган мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турында кабул ителгән кааррга үзгәрешләр керту хакында;

2) арендага бирелә торган мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турында кабул ителгән каарны юкка чыгару турында.

8.15. Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары сатып ала торган арендалана торган мөлкәтне сату-алу килешүендә яклар әлеге Нигезләмәнен 8.3 нче п. билгеләнгән шартларны сатучы һәм сатып алучы тарафыннан үтәүне раслый.

8.16 Башкарма комитет өченче затлар хокукларыннан ирекле муниципаль мөлкәт исемлеген (кече һәм урта эшкуарлык субъектларының мөлкәти хокукларыннан тыш) расларга хокуклы. Курсәтелгән исемлекләргә кертелгән

муниципаль мөлкәт аны биләүгә бирү һәм (яисә) озак сроклы нигездә (шул исәптән аренда түләвенен ташламалы ставкалары буенча) кече һәм урта эшкуарлык субъектларына һәм кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм инфраструктурасын төзүче оешмаларга файдалануга бирү максатларында гына файдаланылырга мөмкин. Бу исемлекләр массакүләм мәгълүмат чараларында мәжбүри басылып чыгарга, шулай ук Интернет чөлтәрендә рәсми сайтта урнаштырылырга тиеш.

## **9 ичә бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКНЕ ХОСУСЫЙЛАШТЫРУ**

9.1. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру "Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында"гы Федераль Законда, "Татарстан Республикасы дәүләт мөлкәтен хосусыйлаштыру турында"гы Татарстан Республикасы Законында каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

9.2. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру муниципаль милекне сатып алучыларның тигезлеген һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегенен ачыклыгын тануга нигезләнә.

9.3. Муниципаль милек физик һәм (яки) юридик затлар милкенә фәкат түләүле нигездә генә бирелә (түләү яки устав капиталына муниципаль милек кертелгән Ачык Акционерлык җәмгыятыләре акцияләрен муниципаль милеккә тапшыру юлы белән).

9.4. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру Башкарма комитет яки вәкаләтле орган тарафыннан "Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында"гы Федераль законда каралган тәртиптә мөстәкыйль гамәлгә ашырыла.

9.5. Әлеге Нигезләмәнен гамәлдә булуы читләштергәндә барлыкка килә торган түбәндәгә мөнәсәбәтләргә кагылмый:

1) күчесез милек объектлары урнашкан жир кишәрлекләрен, шул исәптән мөлкәт комплекслары урнашкан жир кишәрлекләрен читләштерүдән тыш;

2) табигый байлыклар;

3) дәүләт һәм муниципаль торак фонды;

4) дәүләт резервы;

5) Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан дәүләт һәм муниципаль мөлкәт;

6) Россия Федерациясенең халыкара шартнамәләрендә каралган очраклардагы дәүләт һәм муниципаль мөлкәте;

7) дини биналар һәм жир кишәрлекләре белән корылмаларны һәм муниципаль милектәге дини билгеләнештәге башка төр мөлкәтне файдалану өчен дини оешмаларга милек итеп түләүсез тапшыру, шулай ук муниципаль милектә булган жир кишәрлекләрен һәм алarda урнашкан гомумроссия инвалидлар ижтимагый оешмаларының һәм гомумроссия инвалидлар ижтимагый оешмаларын бердәнбер гамәлгә куючи булып торган оешмаларның милке булган биналар, төзелешләр һәм корылмалар урнашкан жир кишәрлекләрен югарыда саналган оешмаларга бушлай бирү;

8) дәүләт һәм муниципаль учреждениеләрне, шулай ук федераль мөлкәтне үзгәртеп корганда, дәүләт корпорацияләренә Россия Федерациясенең мөлкәт кертеме сыйфатында тапшырыла торган муниципаль милекне коммерциячел булмаган оешмалар милкенә тапшыру;

9) хужалық алып бару яки оператив идарә өчен аларга беркетелгән мөлкәт муниципаль учреждениеләре, муниципаль унитар предприятиеләргә;

10) суд карары нигезендә дәүләт һәм муниципаль мөлкәт;

11) Россия Федерациясендә, Татарстан Республикасында, муниципаль берәмлекләрдә федераль законнарда каралганча акцияләр барлыкка килгән очракларда, аларны акционерлық жәмғияте сатып алуны таләп итәргә хокуки;

12) ачык акционерлық жәмғияте акцияләрен, шулай ук ачык акционерлық жәмғияте акцияләренә конвертацияләнгән кыйммәтле кәгазьләрне “Акционерлық жәмғиятъләре турында” гы 1995 нче елның 26 нчы декабрендәге 208-ФЗ номерлы Федераль законның 84.8 нче статьясында билгеләнгән тәртиптә сатып алган очракта;

13) үз вәкаләтләрен үтәүне туктаткан Россия Федерациясе Президентының тарихи мирас үзәгенә тапшырылган мөлкәт;

14) торак төзелешен үстерүгә ярдәм итү Федераль фонды милке итеп тапшырыла торган мөлкәт Россия Федерациясенең милек взносы буларак карала.

Элеге пунктта күрсәтелгән муниципаль мөлкәтне читләштерү башка федераль законнар һәм алар нигезендә кабул ителгән норматив хокукий актлар белән җайга салына.

9.6. Башкарма комитет милкенде булган мөлкәтне хосусыйлаштыруны планлаштыру тәртибе Башкарма комитет тарафыннан мөстәкыйль билгеләнә.

Федераль законнар нигезендә, гражданнар хокуклары объектларына эйләнгән, эйләнеше рөхсәт ителми торган (эйләнештән алынган объектлар), шулай ук федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә бары тик муниципаль милектә генә булырга мөмkin булган мөлкәтне хосусыйлаштыру рөхсәт ителми.

9.7. Муниципаль милекне читләштерү, Нигезләмә белән җайга салынмаган очракта, граждан законнары нормалары нигезендә башкарыла.

9.8. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының арендалана торган муниципаль күчемсез милекне хосусыйлаштыруда катнашу үзенчәлекләре Федераль закон белән билгеләнергә мөмкин.

9.9. Муниципаль милекне, дәүләт һәм муниципаль унитар предприятиеләрдән, дәүләт һәм муниципаль учреждениеләрдән, шулай ук устав капиталында Россия Федерациясе, Россия Федерациясе субъектлары һәм муниципаль берәмлекләр өлеше 25 проценттан артып киткән юридик затлардан тыш, физик һәм юридик затлар сатып ала ала.

Элеге пунктта билгеләнгән чикләүләр үз белдекләре белән төзелмәгән һәм дәүләт яки муниципаль милеккә караган жир кишәрлекләрендә урнашкан күчемсез милек объектларының милекчеләренә, элеге жир кишәрлекләрен сатып алганда кагылмый.

9.10. Федераль законнарда билгеләнгән конституциячел корылыш нигезләре, әхлак, сәламәтлең, башка затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау, дәүләтнең оборона сәләтен һәм куркынычсызлыгын тәэммин итү максатларында физик һәм юридик затларның аерым категорияләре гражданлык мәнәсәбәтләрендә катнашу чикләүләре муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштырганда мәжбүри. Ачык акционерлық жәмғиятъләре “Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында” гы 178-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә хосусыйлаштырылган тиешле һәм үзләре тарафыннан урнаштырылган акцияләрне сатып алучылар була алмый.

9.11. Жирлек яшәешен тәэмин итү, халық һәм хужаңык ихтыяжларын канәгатьләндерү, шулай ук тарихи-мәдәни мирасны саклау өчен аеруча мөһим булган муниципаль милек объектлары читләштерелергә тиеш түгел.

9.12. Муниципаль милекне хосусыйлаштырырга тиешле башлангыч бәя “Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында”гы 178-ФЗ номерлы Федеरаль законда каралганча, бәяләү эшчәнлеген көйләүче Россия Федерациясе законнары нигезендә билгеләнә.

9.13. Муниципаль милекне хосусыйлаштырганда хосусыйлаштыруның түбәндәге ысуллары кулланыла:

1) унитар предприятиене ачык акционерлык жәмғиятенә әверелдерү;

2) муниципаль мәлкәтне аукционда сату;

3) маҳсуслаштырылган аукционда ачык акционерлык жәмғиятьләре акцияләрен сату;

4) конкурста муниципаль милекне сату;

5) дәүләт милкенде булган ачык акционерлык жәмғиятьләре акцияләрен Россия Федерациясе территориясенән читтә сату;

6) кыйммәтле кәгазыләр базарында сәүдә оештыручи аша ачык акционерлык жәмғиятьләре акцияләрен сату;

7) муниципаль мәлкәтне халық алдында ачык тәкъдим итү юлы белән сату;

8) муниципаль милекне бәясен игълан итмичә сату;

9) муниципаль мәлкәтне ачык акционерлык жәмғиятьләренең устав капиталларына өлеш буларак керту;

10) ышанычлы идарә итү нәтиҗәләре буенча ачык акционерлык жәмғиятьләре акцияләрен сату.

Унитар предприятиенең мәлкәти комплексын хосусыйлаштыру, әгәр дә устав капиталының күләме акционерлык жәмғияте устав капиталының Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән минималь күләмнән артса, унитар предприятиене ачык акционерлык жәмғияте итеп үзгәрту юлы белән генә тормышка ашырыла ала.

Башка очракларда унитар предприятиенең милек комплексын хосусыйлаштыру Федераль законда каралган башка ысуллар белән башкарыла.

9.14. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру “Дәүләт һәм муниципаль милекне хосусыйлаштыру турында”гы Федераль законда каралган ысуллар белән генә башкарыла.

9.15. Муниципаль милекне сатып алучылар тарафыннан тапшырыла торган документлар:

гариза;

тиешле акчалар кертуне раслый торган, банк тамгасы булган түләү документы;

монополиягә каршы федераль орган яки аның территориаль органының Россия Федерациясенең монополиягә каршы законнары нигезендә хосусыйлаштырылыша тиешле мәлкәтне сатып алу нияте турында белдерүен раслый торган документ;

Физик затлар шәхесне раслаучы документ күрсәтәләр.

Юридик затлар өстәмә рәвештә түбәндәге документларны тапшыралар:

гамәлгә куючы документларының нотариаль расланган күчермәләре;

мәлкәт сатып алу турында тиешле идарә органының язма рәвештә карары (әгәр дә бу претендентның гамәлгә куючы документлары һәм дәгъва қылучы теркәлгән дәүләт законнары нигезендә кирәк булса);

юридик затның устав капиталында муниципаль берәмлекнең өлеше турындагы мәгълүмат;

тәкъдим ителүгә таләпләре Федераль законда билгеләнергә мөмкин булган башка төр документлар;

тапшырылган документлар исемлеге;

Гариза претендент вәкиле тарафыннан бирелгән очракта, тиешенчә рәсмиләштерелгән ышаныч кәгазе тапшырыла.

Муниципаль милекне сатып алу хокукуны раслау бурычы претендентка йөкләнэ.

Әгәр алга таба муниципаль милекне сатып алучының аны сатып алуға законлы хокуку булмавы ачыкланса, тиешле килешү үз көчен югалта.

9.16. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру турындагы мәгълүмат массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга һәм Бөгелмә муниципаль районы муниципаль берәмлекенең рәсми сайтының Интернет чөлтәрендә урнаштырылырга тиеш.

9.17. Муниципаль милекне сату турында мәгълүмати хәбәр массакүләм мәгълүмат чараларында, шулай ук Интернет чөлтәрендә Бөгелмә муниципаль районы муниципаль берәмлекенең рәсми сайтында, федераль законда башкасы каралмаган булса, мөлкәт сатылачак көнгә кадәр утыз көн кала урнаштырылырга тиеш.

9.18. Муниципаль мөлкәтне массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга тиешле сату турындагы мәгълүмат хәбәрендә, федераль законда каралған очраклардан тыш, түбәндәгे белешмәләр булырга тиеш:

1) мондый мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турында карап кабул иткән жирле үзидарә органы исеме, курсәтелгән карап реквизитлары;

2) мондый мөлкәтнең атамасы һәм аны индивидуальләштерергә мөмкинлек бирә торган башка төрләр (мөлкәт характеристикасы);

3) мондый милекне хосусыйлаштыру ысулы;

4) мондый милекне сатуның башланғыч бәясе;

5) мондый мөлкәтнең бәясе турында тәкъдимнәр бирү формасы;

6) түләү шартлары һәм сроклары, кирәkle реквизитлар;

7) задаток (алдан акча бирү) күләме, аны керту вакыты һәм тәртибе, кирәkle счетлар реквизитлары;

8) гаризалар бирү тәртибе, урыны, башлану һәм тәмамлану вакыты, тәкъдимнәр;

9) сатып алучылар тарафыннан тапшырыла торган документларның тұлы исемлеге;

10) мондый мөлкәтне сату-алу килешүе төзү вакыты;

11) сатып алучыларны башка мәгълүмат, мондый мөлкәтне сату-алу килешүе шартлары белән таныштыру тәртибе;

12) аерым категория физик затларның һәм юридик затларның мондый милекне хосусыйлаштыруда катнашуын чикләү;

13) жинүчеләрне (аукцион, махсус аукцион, конкурс үткәргәндә) билгеләү тәртибе яки муниципаль мөлкәт сатып алу хокукуна ия булган затларны (аны гавами тәкъдим юлы белән сатканда һәм бәяне игълан итмичә генә) билгеләү тәртибе);

14) муниципаль милекне сатуга йомгак ясау урыны һәм вакыты.

9.19. Муниципаль милектәге ачык акционерлык жәмғыяте акцияләрен сатканда шулай ук түбәндәге белешмәләр күрсәтелә:

1) ачык акционерлык жәмғыятенең тулы исеме, почта адресы һәм урнашу урыны;

2) ачык акционерлык жәмғыятенең устав капиталы күләме, гомуми саны, номиналь хакы һәм чыгарылган акцияләрнең категорияләре;

3) ачык акционерлык жәмғыяте тарафыннан житештерелә торган төп продукция (эшләр, хезмәт күрсәтүләр) исемлеге;

4) конкурста ачык акционерлык жәмғыяте акцияләрен саткандагы конкурс шартлары;

5) хужалык субъектлары реестрына көртөлгән, билгеле бер товар базарында 35 проценттан артык күләмдә өлеши булган, хужалык итүче субъектның билгеле бер товар базарынdagы өлеши турында мәгълүматлар.

Аукционда, махсуслаштырылган аукционда яки конкурста муниципаль мөлкәтне сатканда күрсәтелә:

жиңүчеләрне билгеләү тәртибе;

куләме, вакыты һәм задаток кетү тәртибе, кирәклө счетларның реквизитлары; нәтижәләр ясау урыны һәм вакыты;

конкурс шартлары (конкурста дәүләт яки муниципаль милекне сатканда);

гариза бланкы формасы (махсуслаштырылган аукционда акцияләр сатканда).

9.20. Гаризалар кабул итегендә көннән башлап муниципаль милекне (алга таба - претендент) сатып алырга теләгән зат хосусыйлаштырылышы тиешле милек турынdagы мәгълүмат белән алдан танышырга хокуклы.

9.21. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру нәтижәләре турынdagы мәгълүмат массакүләм мәгълүмат чараларында басылып чыгарга, килешүләр төзелгән көннән алыш утыз көн эчендә Бөгелмә муниципаль районы муниципаль берәмлеге сайтының Интернет чөлтәрендә урнаштырылышы тиеш.

Массакүләм мәгълүмат чараларында бастырылышы тиешле, Бөгелмә муниципаль районы муниципаль берәмлеге сайтының Интернет чөлтәрендә урнаштырылышы тиешле муниципаль милекне хосусыйлаштыру нәтижәләре турынdagы мәгълүматка түбәндәгеләр керә:

1) мондый мөлкәтнең атамасы һәм аны индивидуальләштерергә мөмкинлек бирә торган башка төр мәгълүматлар (мөлкәт характеристикасы);

2) сатуларны үткәру датасы һәм урыны;

3) мондый мөлкәтне сатучының исеме;

4) бирелгән гаризалар саны;

5) сатуларда катнашучылар дип танылган затлар;

6) хосусыйлаштыру килешүе бәясе;

7) физик затның исеме яки сатып алучы - юридик затның исеме.

9.22. Федераль законда башкасы карапмаган булса, биналарны, төзелешләрне һәм корылмаларны, шулай ук төзелеп бетмәгән һәм мөстәкыйль күчемсез мөлкәт объектлары дип танылган объектларны жәлеп итү мондый мөлкәтне, мондый мөлкәт биләгән һәм алардан файдалану өчен кирәклө жир кишәрлекләрен тартып алу белән бер үк вакытта гамәлгә ашырыла.

9.23. Унитар предприятиеләрнең мөлкәт комплексларын хосусыйлаштыру бер үк вакытта сатып алучыга түбәндәге жир кишәрлекләрен бирү белән бергә гамәлгә ашырыла:

унитар предприятиенең даими (вакыты чикләнмәгән) файдалану яисә аренда хокуки булган;

унитар предприятиенең хосусыйлаштырыла торган мөлкәт комплексы составына керүче һәм күрсәтелгән объектлардан файдалану өчен кирәклө күчемсез милек объектлары.

9.24. Үз белдеге белән төзелмәгән һәм муниципаль милеккә караган жир кишәрлекләрендә урнашкан күчемсез мөлкәт объектлары милекчеләре йә арендага алырга, йә муниципаль берәмлектән күрсәтелгән жир кишәрлекләрен сатып алырга тиеш.

Муниципаль милеккә караган жир кишәрлекендә урнашкан күчемсез милек объекты милекчесе теләге буенча тиешле жир кишәрлеге аңа қырык тугыз елдан да артык булмаган вакытка, ә күчемсез милек объекты муниципаль ихтыяжлар өчен резервланган жирләр чикләрендә жир кишәрлекендә урнашса, әгәр яклар килешүе белән башкасы билгеләнмәгән булса.

Жирләрне резервлау срокыннан артмаган вакытка арендага бирелергә мөмкин.

Жир кишәрлекен арендалау шартнамәсе жир кишәрлекен сатып алу өчен каршылык тудырмый.

Жир кишәрлекен сатып алудан яисә аны арендага бирүдән баш тарту, законда каралган очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

9.25. Мөстәкыйль күчемсез мөлкәт объектлары дип танылган биналарның, төзелешләрнең һәм корылмаларның бүленми торган жир кишәрлекендә урнашкан өлешләрен хосусыйлаштырганда мондый мөлкәтне сатып алучылар белән законнарда билгеләнгән тәртиптә күпсанлы затлар тарафыннан арендатор ягында күрсәтелгән жир кишәрлекен арендалау шартнамәләре төзел.

Әлеге пунктта күрсәтелгән күчемсез мөлкәт объектларының милекчеләре бер үк вакытта әлеге жир кишәрлекендә урнашкан биналарның, корылмаларның барлык өлешләрен хосусыйлаштырганнан соң жир кишәрлекен гомуми өлешле милеккә алырга хокуклы.

Жир кишәрлекенә милек хокукундагы өлешнең күләме бинаның тиешле өлеше мәйданына, бинаның, төзелешнең яисә корылманың гомуми мәйданына пропорциональ рәвештә билгеләнә.

9.26. Жир кишәрлекеге әлеге Нигезләмәнең 9.22 - 9.25 нче пункtlары нигезендә бирелә, алар жир кишәрлекенең кадастр паспорты нигезендә билгеләнә.

Жир кишәрлекенең күрсәтелгән кадастр паспорты унитар предприятиенең мөлкәт комплексын инвентаризацияләү актына, шулай ук жир кишәрлекен сату-алу шартнамәсенә күштәп бирелә.

9.27. Жир кишәрлекен тартып алу турында карап кабул ителү белән бер үк вакытта гавами сервитутлар билгеләү турында карап кабул ителә.

Жир кишәрлекләрен читләштергәндә милек хокуки муниципаль милектәге һәм күрсәтелгән жир кишәрлекләрендә урнашкан күчемсез милек объектларын гына тәэмин итү өчен файдаланылмый торган инженерлык инфраструктурасы объектларына күчми.

Әлеге кагыйдәдән искәрмәләр жир кишәрлекенә тулы күләмдә яхшырту һәм карау мөмкинлеген тәэмин итә торган гавами сервитут билгеләгәндә кулланылырга мөмкин.

9.28. Бу жир кишерлекләрендә урнашкан биналарның, корылмаларның милекчеләренә жир кишерлекләрен арендага бирү жир законнарында билгеләнгән тәртиптә һәм шартларда гамәлгә ашырыла.

9.29. "Дәүләт һәм муниципаль мәлкәтне хосусыйлаштыру турында" гы Федераль закон нигезендә составында түбәндә саналган жирләр булган жир кишерлекләре читләштерелергә тиеш түгел:

урман фонды һәм су фонды, махсус сакланылучы табигать территорияләре һәм объектлары;

куркыныч матдәләр белән заарланган һәм биоген заарлануга дучар ителгән;

гомуми файдаланудагы мәйданнар (урамнар, машина юллары, яр буе, парклар, урман парклары, скверлар, бакчалар, бульварлар, су объектлары, пляжлар һәм башка объектлар);

Россия Федерациясе законнары нигезендә читләштерелергә ярамаганнар.

Дәүләт яисә муниципаль ихтыяҗлар өчен резервланган жирләр чикләрендә муниципаль милектәге жир кишерлекләре читләштерелергә тиеш түгел.

Федераль законнарда башкасы каралмаган очракта, дингез портларында, елга портларында, аэропортларда эшчәнлекне тәэммин итү өчен билгеләнгән яисә аларны үстерү өчен билгеләнгән транспорт жирләре составындағы жир кишерлекләре читләштерелми.

9.30. Файдалану кирәк булган күчемсез милек объектлары биләгән жир кишерлекләрен ачык акционер җәмгыятыләрнең устав капиталларына кертем буларак керткәндә чикләү кулланылмый.

9.31. Муниципаль мәлкәтне хосусыйлаштыру тәртибендә читләштергәндә тиешле мәлкәт "Дәүләт һәм муниципаль мәлкәтне хосусыйлаштыру турында" Федераль законда яисә башка федераль законнарда, һәм гавами сервитут белән каралган чикләүләргә дучар ителергә мөмкин.

9.32. Түбәндәгә чикләүләр булырга мөмкин:

1) хосусыйлаштыру тәртибендә сатып алынган муниципаль мәлкәттән билгеле бер билгеләнеше буенча, шул исәптән социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлардан файдалану бурычы;

2) унитар предприятиенең хосусыйлаштырылган мәлкәт комплексы составына кертелмәгән һәм үзенең техник характеристикалары, урнашу урыны (күчемсез милек объектлары өчен), хосусыйлаштырылган мәлкәткә бәйле булган мәлкәтне карап тоту бурычы - граждан оборонасы объектларын, социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектларны, мобилизацион билгеләнештәге мәлкәтне тоту бурычы;

3) Федераль законда яисә ул билгеләгән тәртиптә каралган башка бурычлар.

9.33. Ачык сервитут булып милекченең хосусыйлаштырылган муниципаль милекне (шул исәптән жир кишерлекләрен һәм күчемсез мәлкәтнең башка объектларын) чикләнгән файдалануга керту бурычы торырга мөмкин, аерым алганда:

киртәләрсез керүне, үтеп керүне, юлны үтүне тәэммин итәргә;

ызан, геодезик һәм башка тамгаларны урнаштыру мөмкинлеген тәэммин итәргә;

электр тапшыру, элемтә һәм торба үткәргеч линияләрен, су белән тәэммин итү системаларын, канализация һәм мелиорация системаларын салу һәм куллану мөмкинлеген тәэммин итәргә.

9.34. Элеге йөклөмәне билгеләү түрүндагы карап, шул исәптән гавами сервитутны, бер үк вакытта муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары түрүнда карап кабул итү белән бергә кабул ителә. Чикләү, шул исәптән гавами сервитут, әгәр аларны билгеләү түрүнда тиешле карап кабул ителгән очракта, хосусыйлаштыру килешүенең мөһим шарты булып тора. Чикләүне билгеләү түрүндагы белешмәләр, шул исәптән гавами сервитут, муниципаль милекне хосусыйлаштыру түрүндагы мәгълүмати хәбәрдә күрсәтелергә тиеш.

9.35. Халық алдындагы сервитут белән чикләнгән муниципаль мөлкәткә хокукларның күчүе гавами сервитутны туктатуга китерми. Муниципаль милекне хосусыйлаштыру тәртибендә сатып алынган мөлкәт милекчесенең хокукларын чикләү әлеге пункт белән каралган барлық килешүләрдә, аларны гамәлдән чыгарганчы (гавами сервитут туктатылганчы) сакланып кала.

9.36. Мөлкәт милекчесе тарафыннан чикләүгә куелуда билгеләнгән муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру тәртибендә сатып алынган мөлкәт бозылган очракта, шул исәптән гавами сервитут шартлары, суд карапы нигезендә:

курсәтелгән зат чикләү шартларын, шул исәптән гавами сервитутны да, чикләү таләпләрен үтәргә тиеш;

курсәтелгән заттан чикләү шартларын, шул исәптән гавами сервитутны бозу сәбәпле барлыкка килгән зиянны, муниципаль берәмлек кереме итеп туләтelerгә мөмкин.

9.37. Чикләү, шул исәптән гавами сервитут, туктатылырга мөмкин яки аларның шартлары түбәндәге очракларда үзгәрергә мөмкин:

чикләүдә, шул исәптән гавами сервитутта дәүләт яисә ижтимагый кызыксынуның булмавы яисә үзгәрүе;

мөлкәтне турыйдан-туры билгеләнеше буенча файдалануның мөмкин булмавы яисә житди кыенлыгы.

9.38. Чикләүне туктату, шул исәптән гавами сервитутны, яисә аларның шартларын үзгәртү хосусыйлаштыру шартлары түрүнда карап кабул иткән орган яисә башка вәкаләтле орган карапы нигезендә йә мөлкәт милекчесе дәгъвасы буенча кабул ителгән суд карапы нигезендә рөхсәт ителә.

9.39. Муниципаль мөлкәтне сату сату-алу шартнамәсе белән рәсмиләштерелә.

9.40. Муниципаль мөлкәтне сату-алу шартнамәсенең мәжбүри шартлары түбәндәгеләр була:

шартнамә яклары түрүнда белешмәләр; муниципаль мөлкәт исеме; аның урнашкан урыны; муниципаль мөлкәт составы һәм бәясе; ачык акционер жәмғият акцияләре саны, аларның категориясе һәм бәясе; муниципаль мөлкәтне сатып алучының милкенә тапшыру тәртибе һәм вакыты; сатып алынган мөлкәт өчен туләү рәвеше һәм вакыты; курсәтелгән мөлкәт сатып алучы тарафыннан сатып алынган шартлар;

курсәтелгән мөлкәткә карата милекчелек хокукуы аңа күчкәнчегә кадәр сатып алучы тарафыннан вәкаләтләрне гамәлгә ашыру тәртибе;

сатыла торган бина, төзелеш, корылма яисә әлеге объектларга хокуклар күчкәндә сакланып кала торган жир участогына чикләүләр (шул исәптән гавами сервитут) булу түрүнда белешмәләр;

үзара килешү буенча мондый шартнамәнең якларында билгеләнгән башка шартлар.

Сатып алучының сатып алына торган муниципаль мөлкәткә карата йөкләмәләре аларны үтәү срокларына, шулай ук сатып алучы муниципаль мөлкәтне тапшыру, эшләр башкару, акча түләү гамәлләрен башкаруга бәйле булмаган йөкләмәләрдән тыш, Россия Федерациясе законнары нигезендә билгеләнә торган бәяләргә ия булырга тиеш.

9.41. Сатып алына торган муниципаль мөлкәткә милек хокуки, үзенчәлекләрен исәпкә алып, тулысынча түләгәннән соң, сатып алучыга билгеләнгән тәртиптә күчә.

9.42. Хосусыйлаштырыла торган күчемсез мөлкәткә милек хокуки мондый мөлкәткә милек хокуки дәүләт теркәвенә алынган көннән сатып алучыга күчә. Мондый мөлкәтне дәүләт теркәвенә алу нигезен күчемсез мөлкәтне сату-алу шартнамәсе, шулай ук тапшырылган акт яисә мөлкәтне кабул итү-тапшыру акты тәшкил итә. Регистратор хезмәтләре өчен түләү чыгымнары сатып алучыга йөкләнә.

9.43. Муниципаль мөлкәтне сату электрон рәвештә гамәлгә ашырылырга мөмкин.

Муниципаль мөлкәтне электрон рәвештә сату турында белешмәләр мондый мөлкәтне хосусыйлаштыру шартлары турындагы каарда булырга тиеш.

Муниципаль мөлкәтне электрон рәвештә сатуны оештыру өчен юридик затны (алга таба - оештыручы) жәлеп итү муниципаль милекне сатучы тарафыннан гамәлгә ашырыла. Электрон рәвештә сатуны уздырганда электрон мәйданчык операторы түбәндәгеләрне тәэмин итә:

1) электрон рәвештә сату турында мәгълүммәттән ирекле һәм түләүсез файдалану;

2) дәгъвачылар тарафыннан гаризалар һәм аларга күшүп бирелә торган документларны электрон документлар рәвешендә тапшыру мөмкинлеге;

3) гаризалар һәм дәгъвачылар тарафыннан тапшырыла торган башка документларны, Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә сертификацияләнгән мәгълүматны яклау чараларыннан файдаланып, электрон рәвештә саклау һәм эшкәртү;

4) дәгъвачылар тарафыннан тапшырыла торган мәгълүматны (гаризаларны һәм башка документларны) яклау, шул исәптән күрсәтелгән мәгълүматның сакланышы, аны юкка чыгаруны кисәтү, санкцияләнмәгән үзгәрешләр һәм күчермәләр ясауны;

5) электрон рәвештә мәгълүмат һәм документларны, шул исәптән электрон рәвештә сату йомгаклары турында, булдыру, эшкәртү, саклау һәм тапшыру;

6) мондый сатуны уздыру срокы дәвамында электрон мәйданчыкның өзлексез эшләве һәм аңа кулланучыларның, шул исәптән сатуда катнашучыларның электрон рәвештә керүе..

Федераль законда каралмаган өстәмә түләүне сату катнашучыларыннан электрон рәвештә алу тыела.

Электрон рәвештә сату турында мәгълүмати хәберне бастырып чыгару һәм урнаштыру "Дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыру турында"ты 178-ФЗ номерлы Федераль законы нигезендә гамәлгә ашырыла.

Массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылырга тиешле электрон рәвештә сатуны уздыру турындагы мәгълүмат хәбәрендә күрсәтелгән Федераль законның белешмәләре, шулай ук мондый мәгълүмат урнаштырыла торган Интернет чөлтәрендә Бөгелмә муниципаль районы сайты турында белешмәләр күрсәтелергә тиеш.

"Интернет" чөлтәрендәге сайтта урнаштырыла торган электрон формада сатуны уздыру турындағы мәгълүмати хәбәрдә күрсәтелгән 209-Федераль законның 15 нче статьясында каралған белешмәләр белән беррәттән электрон мәйданчык күрсәтелә, анда электрон формада сату үткәреләчәк, электрон мәйданчыкта теркәү тәртибе, электрон формада сатуны үткәрү қагыйдәләре, аны үткәрү датасы һәм вакыты күрсәтелә.

Интернет чөлтәрендәге сайларда урнаштырыла торган электрон рәвештә сатуны уздыру турында мәгълүмат хәбәрендә күрсәтелгән белешмәләр рәсми матбуғат басмасында басылған электрон рәвештә сатуны уздыру турында мәгълүмат хәбәрендә күрсәтелгән шундай ук мәгълүматларга туры килергә тиеш. Электрон формада сатуда катнашу өчен дәгъвачылар электрон формада сатуны электрон рәвештә уздыру турында мәгълүмати хәбәрдә күрсәтелгән электрон мәйданчыкта әлеге мәгълүмати хәбәрдә билгеләнгән тәртиптә теркәлергә тиеш.

Сатуда катнашучыларны электрон формада тану яки мондый сатуда катнашудан баш тарту турындағы карап муниципаль милекне сатучы тарафыннан кабул ителә.

Муниципаль мөлкәтнең бәясе турындағы тәкъдимнәрне тапшыру сатуның теркәлгән катнашучысы тарафыннан электрон рәвештә мондый сатуны уздыруның бер процедурасы дәвамында гамәлгә ашырыла.

Әлеге процедура уздырыла торган электрон мәйданчыкта сатуны уздыру процедурасы башлану датасыннан һәм вакытыннан башлап, түбәндәгеләр күрсәтергә тиеш:

1) муниципаль мөлкәтнең исеме һәм аның индивидуальләштерергә мөмкинлек бирә торган башка белешмәләр (лотны спецификацияләү);

2) аукционда сату үткәрелгән очракта - башлангыч бәя, башлангыч бәяне күтәрү күләме ("аукцион адымы");

3) гавами тәкъдим ярдәмендә сатылған очракта - башлангыч бәя, "түбәнәйтү адымы", тәкъдим бәясе эзлекле рәвештә түбәнәя барган чор, тәкъдимнең минималь бәясе, әлеге Федераль законда каралған очракта ("аукцион адымы") бәя күтәрү күләме;

4) муниципаль мөлкәтнең бәясе турында соңғы тәкъдим һәм аны реаль вакыт режимында керту вакыты.

10. Бәяне игълан итмичә муниципаль мөлкәтне сату үткәрелгән очракта, аның башлангыч бәясе күрсәтелми.

11. Электрон формада сату үткәрелгән электрон мәйданчыкта сатуны уздыру процедурасы тәмамланған мизгелдән бер сәгать әчендә электрон рәвештә түбәндәгеләр урнаштырыла:

1) мөлкәтнең атамасы һәм аның индивидуальләштерергә мөмкинлек бирә торган башка белешмәләр (лотны спецификацияләү);

2) хосусыйлаштыру килешүе бәясе;

3) сәүдә жинүчесе - физик затның исеме яисә юридик затның исеме.

Сату процедурасы нәтижәләре электрон рәвештә беркетмә белән рәсмиләштерелә, ул Интернет чөлтәрендә башкарма комитетының рәсми сайтында урнаштырыла, анда электрон рәвештә сату уздырылған, күрсәтелгән беркетмәгә имза салынған көннән соң икенче көн дәвамында.

Электрон мәйданчыклар операторларына һәм электрон мәйданчыкларның эшләвенә өстәмә таләпләр, шул исәптән электрон формада сатуны үткәргендә

электрон мәйданчыкта башкарыла торған гамәлләрне, гамәл кылмауны теркәүче дәүләт мәгълүмат системасын куллану тәртибен дә күздә tota.

9.44. Саклау шартлары Россия Федерациясе законнары нигезендә билгеләнә:

федераль әһәмияттәге мәдәни мирас объектларына (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә) карата - тарихи-мәдәни мирас өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм норматив-хокукий җайга салу функцияләрен башкаручы федераль башкарма хакимият органы;

региональ әһәмияттәге мәдәни мирас объектларына (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә), ачыкланган мәдәни мирас объектларына (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә) карата - мәдәни мирас объектларын (тарихи һәм мәдәни ядкарьләрен) саклау өлкәсендәге Россия Федерациясе субъектлары башкарма хакимиятенең әлеге объектлар урнашкан территорияләрендә вәкаләтле органнары;

шушы объектлар урнашкан территорияләрдә муниципаль берәмлекләрнең жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларына (тарихи һәм мәдәни ядкарьләренә) карата.

Территорияләрендә федераль әһәмияттәге мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) булган Татарстан Республикасы башкарма хакимиите органнары һәм муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары әлеге объектларның саклау шартлары турында тәкъдимнәр кертергә хокуклы.

9.45. Социаль-мәдәни билгеләнештәге (сәламәтлек саклау, мәдәният һәм спорт) һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар, билгеләнеше буенча файдаланылучы предприятиеләрдән тыш, унитар предприятиенең мөлкәти комплексы составында хосусыйлаштырылырга мөмкин:

халыкны социаль яклау органнары ихтыяжларын тәэммин итүче объектлар, шул исәптән балалар йортлары, картлар, интернатлар йортлары, инвалидлар, балалар һәм картлар өчен госпитальләр һәм шифаханәләр;

тиешле жирлектә яшәүчеләргә хезмәт күрсәту өчен билгеләнгән сәламәтлек саклау, мәгариф, мәдәният объектлары;

балаларны савыктыру комплекслары (дачалар, лагерьлар);

торак фонды һәм аның инфраструктурасы объектлары; тиешле жирлектә яшәүчеләргә хезмәт күрсәту өчен билгеләнгән транспорт һәм энергетика объектлары.

Әлеге пунктта күрсәтелгән объектларның билгеләнешен үзгәртү башкарма комитет белән килештереп башкарыла.

Хосусыйлаштырылырга тиешле унитар предприятиенең мөлкәт комплексына кертелмәгән социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар кануннарда билгеләнгән тәртиптә муниципаль милеккә тапшырылырга тиеш.

Хосусыйлаштыру өчен рөхсәт ителгән, әмма хосусыйлаштырылырга тиешле унитар предприятиенең милек комплексына кертелмәгән социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектлар Федераль закон нигезендә аерым хосусыйлаштырылырга мөмкин.

Социаль-мәдәни һәм коммуналь-көнкүреш билгеләнешендәге объектларны хосусыйлаштыруның мәжбүри шарты булып аларны хосусыйлаштыру шартлары турындагы карап белән билгеләнгән вакыт дәвамында, әмма хосусыйлаштыру вакытыннан биш елдан да артык булмаган вакыт эчендә аларның билгеләнешен саклап калу тора.

Милекче тарафыннан социаль-мәдәни hәм коммуналь-көнкүрөш билгеләнешендәге хосусыйлаштырылган объектны билгеләп куюны саклап калу шартлары бозылган очракта, күрсәтелгән срок дәвамында башкарма комитет мондый объектны муниципаль ихтыяжлар өчен сатып алу юлы белән тартып алу турындагы дәгъва белән судка мөрәҗәгать итәргә хокуклы.

9.46. Муниципаль милекне сатканда законлы түләү чарасы итеп Россия Федерациясе валютасы таныла.

Муниципаль мәлкәтне Россия Федерациясе территориясенән читтә саткан очракта түләү чарасы буларак чит ил дәүләтләренең валютасы файдаланылырга мөмкин.

Муниципаль мәлкәтне кредиторларга муниципаль кредитлар (займствования) исәбенә тапшыру, шулай ук хосусый милектәге мәлкәткә муниципаль мәлкәтне алмаштыру рөхсәт ителми, моңа Федераль законда билгеләнгән очраклар керми.

9.47. Сатып алучы сатып ала торган муниципаль мәлкәткә түләү бер мәртәбә яисә өлешиләп башкарыла. Кичектерү вакыты бер елдан артык була алмый.

9.47.1. "Дәүләт hәм муниципаль мәлкәтне хосусыйлаштыру турында"ты 178-ФЗ номерлы Федераль законның 24 нче статьясы нигезендә муниципаль мәлкәтне хосусыйлаштыру очрагында кичектереп түләү бирү турындагы карап кабул итепергә мөмкин.

9.47.2 Вакытыннан алда түләү турындагы карапда түләү сроклары hәм түләүләрне керту тәртибе күрсәтелә. Түләүләрне кичектереп түләү срокы hәм түләү тәртибе муниципаль мәлкәтне хосусыйлаштыру турында мәгълүмати хәбәр итү юлы белән бастырып чыгарылырга тиеш.

9.46.3. Өлешиләп түләү мөмкинлеге бирелгән очракта, тиешле акчалар суммасыннан чыгып, сату турныdagы белдерүне бастырып чыгару датасына гамәлдә булган Россия Федерациясе Узәк банкын рефинанслау ставкасының өчтән бер өлешенә тигез булган ставкадан чыгып процентлар исәпләнә.

Башланган процентлар югарыда күрсәтелгән Федераль законның 33 нче статьясында билгеләнгән тәртиптә бүленә.

Сатып алучы сатып алына торган муниципаль мәлкәт өчен вакытыннан алда түләргә хокуклы.

9.47.4. Вакытыннан алда түләү рәвешендә сатып алынган муниципаль мәлкәткә милек хокукуы Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә күчә, hәм мондый очракларга Федераль законның 32 нчестатьясындагы 3 нче пункты таләпләре кагылмый.

Сатып алучыга өлешиләп сатып алынган мәлкәтне тапшыру Россия Федерациясе законнарында hәм сату-алу шартнамәсендә билгеләнгән тәртиптә, шартнамә төзелгән көннән соң утыз көннән дә соңга калмычча гамәлгә ашырыла.

9.47.5. Сатып алучыга өлешиләп сатып алуга алынган мәлкәтне тапшырган мизгелдән hәм аны тулысынча түләү вакытына кадәр әлеге мәлкәт Федераль закон нигезендә сатып алучы сатып алган муниципаль мәлкәт өчен түләү өчен аның бурычларын үтәүне тәэмин итү өчен залогта булган дип таныла.

Сатып алучы тарафыннан түләүләрне керту срокларын hәм тәртибен бозган очракта, залогка салынган мәлкәтне суд тәртибендә түләтү мөрәҗәгать ителә.

Сатып алучыдан шулай ук сату-алу шартнамәсен үтәмәгән зыян да түләтепергә мөмкин.

9.47.6. Муниципаль милектәге мөлкәткә түләү тәртибе башкарма комитет яисә вәкаләтле орган тарафыннан билгеләнә.

9.48. Муниципаль мөлкәтне сату-алуның гамәлгә яраксыз алыш-бирешләре буенча акчаларны кире кайтару үз көченә кергән суд каары нигезендә тиешенчә муниципаль мөлкәтне хосусыйлаштыруның башка алыш-бирешләре буенча кергән акчалар исәбеннән гамәлгә ашырыла. Суд каары белән билгеләнгән күләмдә, мөлкәтне суд каары нигезендә муниципаль милеккә тапшырганнан соң, хосусыйлаштырыла торган муниципаль мөлкәтне башка сатып алучылар тарафыннан түләү хисабына алынган акчалар суммасыннан сатып алучыга Федераль законның 33 нче статьясы нигезендә акчалар бүленгәнгә кадәр кайтарылырга тиеш. Суд каарларын үтәгәннән соң калган акчалар аларны алучыларга Федераль законның 33 статьясында билгеләнгән тәртиптә күчерелергә тиеш.

9.48.1. Документларында караган срота акчаларның тулысынча кире кайтарылуын тәэмин итү өчен муниципаль мөлкәтне сату-алу алыш-бирешләреннән килгән акчалар житмәгән очракта, житмәгән акчаларны тиешенчә кайтару жирле бюджетларның акчалары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

## **10 ичى бүлек. МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕКНЕҢ ХУЖАЛЫҚ ЖӘМГЫЯТЫЛӘРЕ УСТАВ КАПИТАЛЛАРЫНДАГЫ АКЦИЯ (ӨЛЕШЛӘР) БЕЛӘН ИДАРӘ ИТҮ ТӘРТИБЕ**

10.1. Муниципаль берәмлек муниципалитетара хужалық жемгияттыләрендә гамәлдәге законнар hәм жирлек уставы нигезендә катнашырга мөмкин.

Жирлекнең хужалық жемгияттыләрендә катнашуы яңа жемгияттыләрне булдыру (шул исәптән башка хужалық субъектлары белән берлектә) юлы белән, шулай ук гамәлдәге жемгияттыләрнең акцияләрен (өлешләрен) сатып алу юлы белән гамәлгә ашырыла.

Хосусыйлаштыру процессында акционер жемгияттыләр төзү тәртибе хосусыйлаштыру турындагы законнар белән регламентлаштырыла.

10.2. Жирлекнең хужалық жемгияттыләрендә катнашуы турында йә муниципаль милектәге акцияләрне (өлешләрне) читләштерү турында каар жирлекнең башкарма комитеты тәкъдиме буенча жирлек советы тарафыннан кабул ителә.

10.3. Яңа төзелә торган жемгияттыләрнең устав капиталына жирлек кертемен керту hәм гамәлдәге жемгияттыләрнең сатып алына торган акцияләре (өлешләре) өчен акча чаралары, мөлкәт, шулай ук мөлкәти hәм мөлкәти булмаган хокуклар белән түләү гамәлгә ашырыла. Кертемнең төре, аның зурлыгы hәм формалаштыру чыганаклары жирлек башкарма комитетының жемгиять төзү (гамәлдәге жемгияттынен акцияләрен (өлешләрен) сатып алу турындагы каарында күрсәтелә.

10.4. Хужалық жемгияттыләрен оештырганда, үзгәртеп корганда hәм бетергәндә жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге тәртибе район катнашында башкарма комитет тарафыннан раслана торган хужалық жемгияттыләрен төзүдә катнашу турында нигезләмә белән билгеләнә.

10.5. Хужалық жемгияттыләренең устав капиталларындағы акцияләр (кертемнәр, өлешләр) пакетлары белән муниципаль милектәге идарә түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- жирлеккә караган акцияләр (өлешләр) белән эш итү;

- хужалык жәмғияттыларенең идарә органнарына вәкилләр билгеләу һәм аларның вәкаләтләрен билгеләү;
- акцияләр пакетларын (өлешиләрне) исәпкә алу һәм аларны куллануны тикшереп тору.

10.6. Жирлек әлеге жәмғияттыларенең идарә органнарында (алга таба - Вәкилләр) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы һәм муниципаль хокукий актларда билгеләнгән тәртиптә үз акцияләре, хужалык жәмғияттыләре өлешиләре белән идарә итә.

10.7. Хужалык жәмғияттыларенең идарә органнарындагы вәкиле башкарма комитет каары нигезендә билгеләнә.

10.8. Хужалык жәмғияттыларенең идарә органнарында Вәкилнең төп бурычлары түбәндәгеләр:

- жирлек мәнфәгатьләрендә жәмғияттынен инвестиция һәм социаль сәясәтен килештерү;
- житештерү сәясәтен формалаштыруга, жәмғият белән идарә итүнен мөһим мәсьәләләре каарларына житди йогынты ясау;
- жирлек бюджетына дивидендларны күчерүнен тулылыгын һәм үз вакытында башкарылуын тикшереп торуны гамәлгә ашыру;
- жәмғият эшчәнлеге турында дайими хисап бири;
- жирлекнең әлеге жәмғияттә алга таба катнашуы турында каар кабул иту очен жәмғият эшчәнлеге турындагы мәсьәләне чыгару.

10.10. Хужалык жәмғияттыларенең идарә органнарында түбәндәгеләр булырга мөмкин:

- муниципаль хезмәткәрләр;
- гамәлдәге законнарга яраклаштырып төзелгән шартнамәләр нигезендә жирлек мәнфәгатьләрен күздә тотып эш итә торган башка гражданнар.

Хужалык жәмғияттыларенең идарә органнарында жирлек мәнфәгатьләрен чагылдыруга шартнамә башкарма комитет тарафыннан раслана.

10.11. Хужалык жәмғияттыларенең идарә органнарындагы Вәкиле елга кимендә ике тапкыр тиешле хужалык жәмғияттыләре эшчәнлеге турында вәкаләтле затка хисап тапшыра.

10.12. Вәкилләрнең каар проектлары буенча тавыш биргәндә каарлар һәм позицияләр проектларын килештерүнен билгеләнгән тәртибен бозуы, шулай ук килеменү нәтижәләре яисә вәкаләтле затның каарына таянып тавыш бирмәве, Законда билгеләнгән тәртиптә һәм район мәнфәгатьләрен белдерүгә шартнамә шартлары буенча дисциплинар жааваплылыкка тартыла.

10.13. Хужалык жәмғияттыларенең идарә органнарындагы Вәкилләр гамәлдәге законнар нигезендә акчалата бүләкләү алуга хокуклы.

10.14. Устав капиталларындагы, хужалык жәмғияттыларенең акцияләр (өлешиләр) пакетларының (өлешиләренең) нәтижәлелеген арттыру максатында, вәкаләтле зат ел саен хужалык жәмғияттыларенең устав капиталларындагы жирлек акцияләреннән (өлешиләреннән) файдалануның нәтижәлелеген бәяләүне үткәрә, жәмғияттыларенең идарә органнарына жирлеккә тиешле дивидендларны исәпләү һәм түләү турындагы мәсьәләнең гомуми еллык жыелышларының көн тәртибенә кертү турында тәкъдимнәр жибәрә, кандидатларны директорлар советларына һәм жәмғияттыларенең ревизия комиссияләренә жибәрә, жирлекнең акцияләрен (өлешиләрен) ышанычлы идарәгә тапшыра, жирлек идарә нәтижәсендә алырга

тиешле керемнэрнең күләмен мәжбүри рәвештә билгеләу белән ышанычлы идарә иту идарәсе шартнамәсе төзү хокукуна конкурслар үткәрә.

10.15. Жирлек катнашында яңа төзелә, гамәлдә була һәм бетерелә торган хужалык жәмғиятъләрен исәпкә алу тиешле реестрны алыш бару рәвешендә вәкаләтле зат тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Авыл жирлеге катнашындағы хужалык жәмғиятъләре реестрниң һәр субъектының юридик статусы һәм финанс-икътисадый торышы турында мәгълүмат булган теркәү һәм хисап документлары керә.

## **11 иче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕК ОБЪЕКТЛАРЫН АРЕНДАЛАУ ҺӘМ СУБАРЕНДА**

11.1. Жирлекнең башкарма комитеты исеменнән муниципаль мәлкәтне арендана бирүчеләр түбәндәгеләрне тапшыра:

- Бөгелмә муниципаль районның мәлкәт һәм жир мәнәсәбәтләре палатасы казна һәм башка мәлкәт мәлкәтенә карата законнар белән билгеләнгән очракларда үз вәкаләтләре чикләрендә;
- хужалык алыш бару хокукларында аларга беркетелгән мәлкәткә карата муниципаль унитар предприятиеләр;
- оператив идарә иту хокукунда аларга беркетелгән мәлкәткә карата казна муниципаль предприятиеләре;
- әгәр әлеге вәкаләт Уставта яисә Учреждение Нигезләмәсендә каралган булса, оператив идарә иту хокукунда үзләренә беркетелгән мәлкәткә карата муниципаль учреждениеләр.

11.2. Муниципаль күчмезз милек объектлары арендана тапшырылырга мөмкин:

- сатулар уздырганда - аренда шартнамәсен төзүгә хокук алган өчен ин зур бәяне тәкъдим иткән затка;
- сатулар үткәрмичә - гамәлдәге законнар нигезендә.

11.3. Аренда түләвен кертү тәртибен, шартларын һәм срокларын үз эченә алган муниципаль милек булып торучы торак булмаган биналарны (биналарны, корылмаларны) арендалауның якынча шартнамәсе рәвеше вәкаләтле зат тарафыннан эшләнә һәм раслана.

11.4. Муниципаль күчмезз милек объектларын арендана бирү документларын рәсмиләштерү процедурасы һәм тәртибе Башкарма комитет тарафыннан раслана.

11.5. Аренда түләвенең күләмен исәпләү Башкарма комитет билгеләгән муниципаль мәлкәт өчен аренда түләвен исәпләү Тәртибе нигезендә билгеләнә.

11.6. Вәкаләтле зат, әлеге Нигезләмәдә һәм башкарма комитетның норматив актларында каралган очраклардан тыш, жирлекнең муниципаль мәлкәтен арендана бирүче булып тора.

11.7. Бәйсез бәяләү нигезендә аренда түләве күләмен билгеләргә рөхсәт ителә.

11.8. Торак булмаган биналар өчен аренда түләве буенча ташламалар Башкарма комитет үтенечнамәсе буенча гамәлдәге законнар белән билгеләнә.

11.9. Урынны арендана бирү буенча белешмәләр, конкурс яисә аукционнар үткәрмичә генә, Башкарма комитет ризалыгы белән субарендага бирелергә мөмкин. Шул ук вакытта торак булмаган биналарның субарендага тапшырыла торган гомуми

мәйданы ун проценттан артып китә алмый һәм бина мәйданыннан егерме квадрат метрдан артык тәшкіл итә алмый.

11.10. Муниципаль мәлкәтне арендалау шартнамәләрен исәпкә алу тиешле реестрны алыш бару рәвешендә вәкаләтле зат тарафыннан гамәлгә ашырыла.

## **12 ичә бүлек. МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕКЛӘР МИЛКЕ ОБЪЕКТЛАРЫНЫҢ ТҮЛӘҮСЕЗ ФАЙДАЛАНУГА БИРЕЛҮЕ**

12.1. Муниципаль мәлкәт федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында муниципаль мәлкәт белән эш итүне шул ысул белән һәм әлеге пунктта күрсәтелгән максатларда тыя торган нигезләмәләр булмаса, Россия Федерациясе дәүләт хакимиите органнарына, Россия Федерациясе субъектларының дәүләт хакимиите органнарына, Татарстан Республикасы жирле үзидарә органнарына, муниципаль унитар предприятиеләргә һәм муниципаль учреждениеләргә, Татарстан Республикасы территориясендә теркәлгән ижтимагый һәм дини оешмаларга, юридик һәм физик затларга сәламәтлек саклауны, мәгарифне, халыкка социаль хезмәт күрсәтүне, физик культураны һәм спортны, культураны үстерүгә; мәдәни кыйммәтләрне, торак-коммуналь хужалыкның граждан обороны объектларын саклауга; юл хәрәкәте куркынычсызлыгын тәэммин итүгә бәйле максатларга, торак фондына, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасына, үләт базларына, гидротехник корылмаларга хезмәт күрсәту түләүсез файдалануга тапшырылырга мөмкин;

- Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы һәм муниципаль берәмлек вәкиллекле һәм башкарма хакимиите органнарын тәэммин итү өчен.

12.2. Мәлкәт түләүсез файдалануга тапшырылырга йә түләүсез файдалану хокукуна аренда хокукун яңадан рәсмиләштерү рөхсәт итelerгә мөмкин булган муниципаль милек объектлары, шулай ук оешмалар яисә физик затлар исемлеге, шартнамә сроклары башкарма комитет тарафыннан раслана. Күрсәтелгән исемлеккә федераль законнар таләбе буенча түләүсез файдалануга тапшырыла торган объектлар кертелми.

12.3. Муниципаль күчесез мәлкәтне ссудага бирүче - вәкаләтле зат.

12.4. Күчесез милектән түләүсез файдалану шартнамәсе гамәлдә булу тәмамлангач, күчесез милекне алга таба куллану турындагы карарны вәкаләтле зат тәкъдиме буенча жирлекнең Башкарма комитеты кабул итә.

## **13 ичә бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕККӘ ХОКУКЛАРНЫ ҺӘМ АНЫҢ БЕЛӘН АЛЫШ-БИРЕШЛӘРГӘ ДӘҮЛӘТ ТЕРКӘВЕ**

13.1. Муниципаль күчесез мәлкәткә һәм аның белән алыш-бирешләргә хокукларны дәүләт теркәве - гамәлдәге законнар нигезендә муниципаль күчесез мәлкәткә хокукларны күчерү һәм туктату дәүләт тарафыннан барлыкка килүне, чикләүләрне тану һәм раслау юридик акты.

13.2. Дәүләт теркәве муниципаль күчесез мәлкәткә теркәлгән хокукның гамәлдә булының бары тик суд тәртибендә генә дәгъва белдерелергә мөмкин булган бердәнбер дәлиле булып тора.

13.3. Муниципаль күчесез мәлкәткә һәм аның белән алыш-бирешләргә милек хокуклары һәм башка хокуклар Дәүләт теркәве үтәргә тиеш.

13.4. Законнар нигезендә дәүләт теркәве үтәргә тиешле күчемсез муниципаль мөлкәт (күчемсез милек), аерымланган су объектлары һәм жир белән бәйле барлык объектлар - аларны билгеләнгән зыянсыз күчереп йөрту мөмкин түгел, шул исәптән биналар, корылмалар, торак һәм торак булмаган биналар, құпъеллық үсентеләр, муниципаль унитар предприятиеләр - мөлкәт комплекслары буларак теркәлә.

13.5. Муниципаль күчемсез мөлкәткә һәм аның белән алыш-бирешләргә хокукларны дәүләт теркәвенә алу күчемсез мөлкәткә хокукларны һәм аның белән алыш-бирешләргә дәүләт теркәвенә алу буенча тиешле юстиция учреждениесе тарафыннан Закон нигезендә башкарыла.

13.6. Муниципаль күчемсез мөлкәткә хокукларны һәм аның белән алыш-бирешләргә дәүләт теркәвенә алу өчен түбәндәгеләр нигез була:

- компетенциясе кысаларында һәм законнарда билгеләнгән тәртиптә жирле үзидарә органнары тарафыннан чыгарылган актлар;

- муниципаль күчемсез мөлкәткә карата шартнамәләр һәм башка килешүләр;
- законлы көченә кергән суд караплары;
- Законда билгеләнгән башка нигезләр.

13.7. Сатып алу чоры кичектерелү аркасында жирлек сатып ала торган муниципаль күчемсез мөлкәткә милек хокукуы сатып алу чоры факты законда каралган тәртиптә билгеләнгәннән соң дәүләт теркәве узарга тиеш.

13.8. Муниципаль күчемсез милеккә әйбер хокукларын дәүләт теркәвенә алу белән беррәттән, аңа хокукларны чикләнүче, шул исәптән ипотека, ышанычлы идарә, аренда да дәүләт теркәвенә алырга тиеш.

## **14 ичә булек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКНЕ КУЛЛАНУДАН ЖИРЛЕК БЮДЖЕТЫНА КЕРЕМ КЕРТУ ТӘРТИБЕ**

14.1. Жирле үзидарә органнары эшчәнлеген жайга салучы гамәлдәге законнар һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә муниципаль милектәге мөлкәттән файдаланудан алынган керемнәр буларак түбәндәгеләр исәпкә алына:

- муниципаль милектәге мөлкәтне вакытлыча биләүгә һәм андан файдалануга яисә вакытлыча файдалануга тапшырган өчен аренда түләве рәвешендә алына торган акчалар;

- муниципаль милектәге мөлкәтне залогка, ышанычлы идарәгә тапшырудан алына торган акчалар;

- хужалык жәмғиятләренең устав капиталларындагы өлешкә туры килә торган табыш рәвешендә яисә муниципаль берәмлекнең акцияләре буенча дивидендлар;

- салым түләгәннән һәм башка мәжбүри түләүләрдән соң калган муниципаль унитар предприятиеләр табышының бер өлеше;

- торак булмаган фонд объектларын һәм башка муниципаль мөлкәтне кулланганда аренда түләүләрен вакытында түләмәгән өчен штраф санкцияләре;

- муниципаль милек объектларын хосусыйлаштырудан керемнәр;

- муниципаль учреждениеләренең активларын (мөлкәтен) һәм ябылган муниципаль унитар предприятиеләр мөлкәтен сатудан керемнәр;

- торак булмаган фонд объектларын арендалау хокукуын сатудан керемнәр;

- муниципаль милекне файдаланудан Россия Федерациясе законнарында каралган башка керемнәр.

14.2. Дәүләт хакимияте органнарының һәм жирле үзидарә органнарының норматив актларында билгеләнгәнчә, муниципаль милектән файдаланудан кергән акчаларны алу һәм бұлуне финанс-бюджет палатасы гамәлгә ашыра.

14.3. Үзләренең баланслы булуларына карамастан, муниципаль күчемсез милек объектларын арендага бирүдән акчалар, шулай ук торак булмаган фонд объектларына аренда хокуқын гамәлгә ашыру нәтижәсендә алына торган акчалар жирлек бюджетына жиберелә һәм жирлек Советы билгеләгән тәртип нигезендә бүленә.

14.4. Жирлекнең муниципаль милкендәге ачык акционер жәмғиятъләр акцияләре буенча диавидендлары жирлек бюджетына күчерелергә тиеш. Дивидендларны күчерүнең тулылығын һәм үз вакытында башкарылуын вәкаләтле зат тикшереп тора.

14.5. Хосусыйлаштыру тәртибендә муниципаль мәлкәтне сатудан алынган акчалар тулы күләмдә, тиешле мәлкәтне оештыруга һәм хосусыйлаштыруга киткән чыгымнары кичереп, жирлек бюджетына күчерелә. Муниципаль мәлкәтне хосусыйлаштыруга акчалар тоту түбәндәге чыгымнар төрләре буенча гамәлгә ашырыла:

а) милекне сатуга әзерләү, шул исәптән маркетинг һәм финанс консультантларын жәлеп итү, хосусыйлаштыру процессларының нәтижәлелеген арттыру максатларында базарны тикшеру;

б) мәлкәтнең базар бәясен билгеләү һәм башлангыч бәя билгеләү өчен бәяләү;

в) реестрга белешмәләр көрту һәм реестрдан өзөмтәләр бирү, депозитарийлар хезмәт күрсәтүләре өчен түләү, муниципаль милеккә хокукларны рәсмиләштерүгә бәйле башка чыгымнар, шулай ук муниципаль берәмлек тарафыннан акционер хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйле кыйммәтле кәгазыләр (регистраторлар) хужаларының реестр хужалары хезмәтләре өчен түләү;

г) мәлкәтне сатуны оештыру һәм сату;

д) сатып алучыларның үз йөкләмәләрен исәпкә алу һәм аларның мәлкәтен үтәвен тикшереп тору эшчәнлеген гамәлгә ашыру;

е) судларда районның мәлкәт һәм башка хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау;

14.6. Муниципаль милек объектларын хосусыйлаштырудан керемнәр "Дәүләт һәм муниципаль мәлкәтне хосусыйлаштыру турында" Федераль закон нигезендә бүленә.

14.7. Акчаларны күчерүне һәм алардан файдалануны районның контроль-хисап палатасы һәм Финанс-бюджет палатасы тикшереп тора.

## **15 нче бүлек. МУНИЦИПАЛЬ МИЛЕКТЭН ФАЙДАЛАНУНЫ ИСЭПКЭ АЛУ НЭМ КОНТРОЛЬ**

15.1. Муниципаль милеккэ караган барлык объектлар инвентаризациялэнергэ, бэялэнергэ, исэпкэ алынырга нэм тиешле реестрларга кертелергэ тиеш.

15.2. Жирлектэ муниципаль милек объектларын исэпкэ алу нигезэн жирлекнэц муниципаль милек реестры тэшкил итэ.

15.3. Муниципаль милек реестрында муниципаль унитар предприятиелэр, муниципаль учреждениелэр мөлкэте, башка оештыру-хокукий рэвшэлэрдэгэ предприятиелэрдэгэ муниципаль мөлкэт өлеше, муниципаль күчемсез мөлкэт, инженерлык инфраструктурасы объектлары нэм муниципаль казна мөлкэте турында белешмэлэр бар.

15.4 Жирлекнэц муниципаль милек реестрын тотучы - вэкалэтле зат.

15.5. Муниципаль милек реестрын төзү нэм алып бару тэргибэ Башкарма комитет тарафыннан билгелэнэ.

15.6. Муниципаль милек объектларын инвестициялэу муниципаль милек объектларыныц бердэм реестрын төзү, объектлардан файдалану нэм аларны карап туу тэргибенең үтэлешен контрольдэ тууныц сыйылмалы системасын тээмин иту, муниципаль милек объектларыннан законсыз файдалану яисэ читлэштерү фактларын ачыклау, реконструкциялэүгэ нэм капиталь ремонтлауга мохтаж күчемсез мөлкэт объектларын ачыклау, аларны алга таба куллану тэргибен билгелэу максатларында уздырыла.

15.7. Милек объектларын инвентарьлаштыру барышында объектларны тасвирилау нэм бэялэу, мэгълүматны реестрларга (мэгълүматлар базасын яңарту) керту нэм муниципаль мөлкэткэ хокукларны теркэү (раслау) башкарыла.

15.8. Милек объектларыныц бэя характеристикалары Россия Федерациисе законнары нигезендэ бэялэнэ.

15.9. Жирлек территорииясендэ күчемсез мөлкэтне техник исэпкэ алу (инвентарьлаштыру) гамэлдэгэ законнар нигезендэ максуслаштырлыгтан органнар тарафыннан үткэрелэ.

15.10. Күчемсез милек объектларыныц бухгалтерлык исэбен муниципаль предприятиелэр нэм учреждениелэр алып бара, алар балансында муниципаль милек урнашкан.

15.11. Аларныц күчемсез милек объектларыннан бирелгэн максатлар нигезендэ файдалануны вэкалэтле зат тикшереп тора.